Масс а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дена ● ЕРА, 1 март, 1979 шо. ● № 26 (6602). ● Мах 2 кепиг.

«Союз-32» яхача космически кема экипаж кема командир подполковник В. А. Ляхови (аьттехьараа) бортинженер СССР летчик-космонавт В. В. Рюмин Цiеча майда тIа.

А. ПУШКАРЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

21 апреле — коммунистически субботник

Хьинаре къахьегаргда

Нохч-ГIалгIай респотребсоюза чуйьоагIача производственни комбинатера 220 саг хургва Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш. Царех 190 саг шоай бяхха моттигашка къахьегаш волаш предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, кIир тохаш, басараш хьонхаш болх беш хургба. 21 апреле комбината болхлоша арахецаргья 40 эзар сома мохьа тайп-тайпара продукци. Шоаш цу дийнахьа дакихка 500 сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъехьоргда цар.

* * *

В. И. Ленин ваь 109 шу дузача цIей сийна дола Ерригсоюзни коммунистически субботник хула ди хьинаречa къахьегамца белгалданнеха лаьрхIад «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 500 совгIа болхло, инженерно-технически балхахо, гIулакхера нах. Къахьегама цIой долча дийнахьа 20—22 эзар сома мохьа продукци арахеца лерхI цар. Цу дийнахьа къахьегама эказе латтараша шоаш дахихка алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

650 СОМА МАЬХА...

В. И. Ленин ваь 109 шу дизара сийна 21 апреле хургдолча Ерригсоюзни коммунистически субботника кийчо еш я «Юбилейный» совхоза коллектив. Цу дийнахьа центральни усадьба а совхоза управлени а йолча коа, фермашка гаьнаш йогIаргья, цIеношка кIираш тохаргья, тайп-тайпара кхашкара балхаш дергда, баьцадаараш дIадуаргда.

Оаха лерхIачох, Ленински субботник долча дийнахьа 650 сома мохьа балхаш дергда. Из дерриге ахча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI оаха.

Х. ВИТУШЕВ, Грозненски района «Юбилейный» совхоза директор.

ДИКА КИЙЧБЕННАБ

Москвичий болам хьал а лаьца тIатеIIа «Цiеча субботника» кийчлуш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Iалаьмате боккхача бехитохамца цу денна кийчлуш я Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет а. Самардийнахьа Ленински коммунистически субботника хетаьь университета мел йолча служьбай балхахой гул а баь ректората заседани хилар. Цига чIоагIийр субботника штаб. Къовстаьбаь бе беза болх. Цу балха юкъе доагIа университета гонахьара моттигаш, общежитеш, дешара корпусаш цIенъелга, керда гаьнаш дIайогIилга, гаьнашта, кхыйолча моттигашта кIир тохилга.

Политически балха план а я оттаь. Субботника дикагIа кийчаургболаш массайолча факультеташка митингаш е лаьрхIад. Апрела хьалхарча деношка хIара учебни группе субботника темах лаьца политди чакхдаккхар тIадиллад парткома. Цига докладаш е дIачIоагIбаьб парткома докладчикаш.

Субботник долча дийнахьа университета кхаь а корпусе субботника доавьоахой самукъадоахаш лоихаш ашараш хургья.

А. БЕК.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Тха колхоза механически мастерске коллектив къахьегама хьинар чIоагIа айденна накъа йода СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хургдолча денна.

1979 шера социалистически декхараш тIаэцаш тха коллективо дош денадар тракторош тоаяра хьалхарча квартала план 23 февраль тIакхачалекьа кхоачашъе. Шоаш денна дош кхоачашдаьд цар.

Февраль бетта хьалхарча итт дийнахьа 14 трактор тоаяь араьлкхкай. ХIаьта юхаийса 6 Советски Эскара ди хьатIакхоачаш тоаяь яьлар.

Е. ТОЛСТОВ. «Червленский» колхоза механически цеха начальник.

МЕХКДАЬТТА КIЕЖ ТЕХАЙ

Дика къахьегама совгIат кийчдаьд СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача цIейна Грозненски бурув тохара балхий управленена чуйоагIача Горагорскерча цхьоалагIча инженерно-технологически службa бурувдеттараша. ПроектагIа тоха дешаш хиина 4419 метр бурув а тохаш «Эльдорадо - 96» яха сийлахкa къахьегар буровой начальник Гусаков Николай Дмитриевич верте латтача буровой коллективо. Мехкдаьттех газе дий хьоаш из скважина техачул тIехьагIа кIалхарча тIоавашкара мехкдаьтта кIеж техар укхаза. Из шоллагIа мехкдаьтта кIеж техай цу моттиге. Итт миллиметр йолча штуцере гIолла дийнахь буси 50 тонн «IаьргIа дошув» ду скважино.

Скважина яккха бурув тохача а из тохача а къасттедика къахьегарца белгалбаьннер бурувдеттараш И. О. Загаев, Х. У. Натаев, бурувдеттарий гIонча В. Д. Шувалов, слесарь А. Эсмурзаев, кхыбараш.

Д. ГАБАЕВ. Грозненски УБР воккхагIвола инженер.

ХЬОКХАМАШ ЛАКХА ДА

А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа укх шера Устименко Евгений Макарович верте латтача № 40-2 йолча установка коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара февраль бетта план хаьнал шин ди тьалха кхоачаш а яь, заданел совгIа цо арахийцай эзараш сомий мохьа товарни продукци.

С. ТЕЛЬНОВА, А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела инженер-экономист.

ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

«Южэнерготеплоизоляция» комбината Грозненски участка бригадаштеи участкаштеи юкъе СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна сийленца накъабахара тIехьа шерра социалистически ях лаьрхай. Цу яхьо толамаш доахийт.

20 феврале деррагача технико-экономически хьокхамех йола шин бетта задани кхоачашъяьй.

Дукха теплоизоляционни балхаш даьд «Грозэнерго» районни энергетически управлене йовхала электрически централашка.

Социалистически яхье дикача хьокхамашца белгалбаьннарех ба изолировщикаш С. Барзукаева, Г. Литвинова, М. Гипаева, А. Смирнова, М. Сулейманова, Ж. Асуева.

Х. СУРУДЖАНЦ.

МЕХКДАЬТТА ЛОХАШ ДА

«Старогрознефть» НГДУ электрооборудованеа электроснабженен ремонтно-прокатни цеха коллектива болхлой Советски Союза берригача харжархошка, гражданашка даь Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Кхайкарал кьоабалдаь хьал а лоацаш хьинаре къахьегаш ба.

Дерригa технико-экономически хьокхамаш дика долаш чакхдаьлар дIадаха шу. Мехкдаьтта доаккхачен чакхдоахачен объекташка энергоагрегатий пизалаш хьахаржаро оборудованешташ электропередачай линешташ шин ханнахьа ремонт еш хилар бахьан долаши 2455,7 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхойир. Из 1455,7 киловатт-сахьат дукхагIа я оаха шера социалистически декхарех лаьрхIа хинначул.

Дика дIадоладенад иттлагIча пятилетка дикагIа шу. Цеха коллективо дош денад шера план, цхьа миллион киловатт-сахьат электроэнерги кхо а еш, 16 декабре кхоачашъертьы, аьнна. ХIаьта шоаш денна дош доха ца деш хьа а боагIа уж. Электромонтёрни балхаш январь бетта, заданел совгIа, 5 процент даьд, 207,5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхо а яьй. Иштта дика къахьег цар февраль бетта а. Энергетикаш СССР Лакхехьарча Совете хулача хоржамашта сийленца накъабахка кийчлуш ба.

— Даьлен дикагIболча кьонгаштен мехкараштен тIехьа 4-ча марта массава раьза а волаш кхаж тоссаргба оаха, — яхаш дувц тIемен къахьегамен ветерана электромонтера Мухин Алексей Андреевича.

Хьинарча къахьегама ваха латт А. Павленко, Н. Черемухина, Н. Ибрагимова электромонтерий бригадаш. Бригада хIара доакъошкохьо шин денна задани 115—125 процент кхоачашъю «ТIехьавусаш цхьаккхе а воацаш» хьаш денна а балха дикал лакха а болаш бу цар болх.

* * *

Хьинаре къахьегаш ба иттлагIча пятилетка 4-ча шера «Старогрознефть» НГДУ бурувдеттараш. Чакхдаьннача кхаь шера 79614 метр бурув техад цар. ПлакагIа лаьрхIа хинначул 5424 метр дукхагIа да техо бурув. ХIаьта къахьегама оасарле 8 процент лакхъеннай. Доккхачун а эIемигачун а боагIа мах а беш баьча балхо вIашIIехьдаьккхар 2484 эзар сома паччахьалкхен пайда бе. Дукхьал укх шера лаьттан чопаш техкалар мехкдаьтта доахачарга 2 тохамен 4 эксплуатационни мезозойски скважинаш дIаеннай керда шиъ — Кьилбаседа Минеральни Андреевски мехкдаьтта дахала моттиг хьайнлай. Цу шинне а мяз бола тIерча мелешкара мехкдаьтта кIеж техай.

Коммуниста А. Цаллоуова кулгал а деш, Ханнала № 1 йолча скважинана бурув тохаш йолча бригада вIаштIехьдаьннад 2000 метр совгIа долча лаьтта чIоагIача тIоавашта кIоргбаьл. Иштта дика болх беш я кхоача коммуниста В. Цаплина бурув детта бригада а. Ханнала № 2 тIехкIоаргача скважинана хIанзалехьа массехк бIаь метр бурув техад.

Хьинаре къахьегаш, хургдолча хоржамий сийна вахте латт коммуниста, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата М. Баталова, буровой партгрупп секретаря А. Буранова кулгалду сменаш. Цар массаза а тIехкхоачашъю бурув тохара а кхыдола балхий дара а заданеш. Царел тIехьа ца юсаш я кхо сменаш а.

Шоай къахьегаме толамаш бурувдеттараша хетаду СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ—ДУКХАГIА

Хьайбай продукци дукхагIа лохкараш йохкарах доккхий социалистически декхараш тIаийцад 1979 шера республикерча хьайбаш леладераша.

Хьалха латтача фермай болхлой керда шу дIадолалушехь а хьинаре къахьега болабелар шурен дулхи дукхагIа даьккхара. Цу балха хьокхам телаш да Грозненски, Сунженски, Шалински боахамаш. Укх шера паччахьалкхега дукхагIа декхар цар соахка укх хана дехначул доахан, коа тIара оалхазараш.

Грозненски района колхозашен совхозашен 16 февраль тIакхоачаш паччахьалкхенга дехнад 473 тонн дулх — квартальни планал 51 процент соахка укх хана дехначул 33 процента дукхагIа.

Шалински района боахамашо 1,8-за дукхагIа дIаденнад доахан. Сунженски районо — 5 процент дукхагIа.

Цунца цхьана Ачхой-Мартановски, Малгобенски, Надтеречни, Урус-Мартановски районий боахамашка кIезигагIа доха укх шера хьайбаш коа тIара оалхазараш.

Геттара эсала дIадоладаьд дерда шу республикерча коа тIара оалхазараш леладеча фермаша. ЙоккхагIйолча коа тIара оалхазараш леладеча Грозненски, Шалински районаша дукха а кIезигагIа доха паччахьалкхенга укх шера фуаш.

Республикерча хьайбаш леладерий торонаш я шура, дулх, фуаш дукхагIа паччахьалкхенга доха. Цу торонех ма-хуала дикагIа пайда эцилга хIара юртарча къахьегамхочун декхар да.

Декхараш кхоачашдергда

Укх тIехьарча хана хьалхашка латтача декхарех дика лоархIадуш хьайбоагIа Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераш. Масала, дIадахача шера план тIехкхоачаш а еш паччахьалкхена 1162 тонн шурен 181 тонн дулхи дIаденнад цар. ДIадаха шу накъадоаннхаш сийна, толаме доладаьд керда шу а. ДIабахача январь бетта план кхоачаш а еш 78 тонн шура дIаеннай.

ДIахо а уж толамаш даха торонаш я совхозе. Боахама доалахьа 2700 бежан да, царех 750 етт а болаш. Уж дерригa хьайбаш кхаь шурий ферме леладу. Царна юкъе социалистически яхье хьалха латт Сулейманов Аминас кулгалду шоллагIа ферма. ХIаьта хьайбаш леладерашта юкъе хьалхле дIа ца хецаш хьайоагIа доярчаш Бисиева Яха, Гуцаева Заьу. ДIадахача шера юкъера лаьрхIача 2400 килограмм шура яьккхай царех хIаране план 1800 йолча. Къахьегама оасарле кхы лоха ца еш къахьег хIана а. ДIабахача январь бетта кхообача хIара Iеттагара 200 килограмм шура яьккхай царех хIаране, план 150 йолча.

Зоотехнически бокъонаш дIадехкача тайпара Iувал деш дика хьож доаханга скотникаш Бельдуров Iабил, Саралиев Нурдис, Онуев Iадрахьман.

Iаьсий леладерашта юкъе яьржача яхье хьалха латт Алдамова Екатерина. Цо кхообача хIара Iасилга дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 400—450 грамм дулх тIа кхет, план 350 йолча.

— КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий соцамашта гIулакхаца жоп луш, иттлагIча пятилетка дикагIа шера паччахьалкхенна 1200 тонн шурен 185 тонн дулхи дIадала социалистически декхар тIаийцад оаха. — йоах колхоза керттерча зоотехника Асаев Кьоасама.

М. ЦУРОВ.

СОАХКАРЧУЛ СОВГIА

Дика хьокхамаш гойташ къахьег укх иттлагIча пятилетке Шалински района «Южный» совхоза хьайбаш леладераша. Масала, паччахьалкхенга шура йохкара дIадахача шера тIаийца хиина социалистически декхар дукха хIама ца эшаш 130 процент кхоачашдир цар. Из толам баккхарах республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьккхар ферма коллектив.

Толамца дIадоладаьл хьайбаш леладераша пятилетка дикагIа шу а. Иштта, хIара Iаттагара цхьан дийнахьа йоаккха шура соахка февраль бетта цу юкъа йоаккхаш хиннач 800 грамм дукхагIа я.

Доярчашта юкъе яьржача социалистически яхье хIанз хьалха я республике цIи хеза доярка К. Исраилова.

Хьокхамашка дIалача цул дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш хьайоагIа доярчаш: Гагиева Арубика, Исраилова Яхийта, Исраилова Мийзан, Юсупова Небисат.

Дика лоархIабу шоай декхарех беза Iуй Иквев Аблу, Исраилов Шерип, Гадаев Шаха.

Укх шера январь бетта баьча балха Нохч-ГIалгIайчен шурий фермашта юкъе яьржача яхье йтог йяча вотьяьннар а лаьрхIа юха а республикански сийлен Улга тIа яьккхай из ферма. Паччахьалкхента шура йохкара пятилетка план укх шера кхоачашьяь никха дош деннад цун коллективо.

М. ДЖАБРАИЛОВ.

БIаьстанна кийчо

Дика лоархIабу хьалхашка латтача декхарех «Восточный» совхоза мастерске ремонтникаш. ДIадахача шера йиьлагIча квартала план кхоачаш а еш, 7 трактор тоаяьй оаха. ХIаьта укх шера хьалхарча квартале кхы а сихагIа тоаю техника. Наурски района механизаторий болам хьал а лаьца, вIашах йоагIа 8 трактор хIанзле кийчон жугIаре дIаоттаяьй.

Юртбоахама техника кийчъеча дикка дакъа юкъе хьу слесараша Абзаков Керимсултана, Мисербулатов Мохьмада, трактористаша Байсангуров Сайд-Пашас, Дудалов Галсс, токара Умаев Вахас. Ди дIадолац царех хIаране цаIи ахи норма кхоачаш ца еш.

Уж саьна говзанчаш хила безам бола нах кIезига бац хIанз кхуви латтача кагирхошта юкъе. Совхозе вIашагIъехкай механизаторашкийчбеш йола курсаш. Цига дешаш 24 саг ва, цу юкъе 8 йоI а йолаш.

К. ШАМСАЕВ, Гудермесски района «Восточный» совхоза мастерске заведующий.

«Салют-6»—«Союз-32»

СТАНЦЕХ ФУСАМ ХИННАЙ КОСМОНАВТАШТА

Кхьа бара лостам теле центр, 27 февраль. (ТАСС). Тахана ди «Салют-6» — «Союз-32» яхача Iалма-тохнама комплекса тIа Ляхов Владимирен Рюмин Валерен дIадоладир московски хана 10 сахьат даьлча, хIаьта 23 сахьат даллаца дIаьха в хургда из. «Союз-32» яхача кема бортови системашта консерваци яра тIехьхьара операцеш кхоачаш а яь станци лехнаш йигара режимага яккхара болх дIаболабаьб экипажо. Вахар Iалашдеш йолча энергопитане, терморегулироване системашта расконсерваци еш, техническаи документацеца болх беш ба космонавташ.

Делкъел тIехьагIа кхоачашде лаьрхIад дозал доацача хьалашка организмера ховчал дIа-кха нийсъелга Iомадара дола медицински тохкамаш. Иштта монтаж ергыя цун новкъосталца космонавташа дегIа масса юстеш йолча массметрана.

Медицински тIахьожамо хьахьожхачох, дозал доацача хьалашка Ляхов Владимирен Рюмин Валерен адаптаце процесс лертIа чакхйоал. «Салют-6» — «Союз-32» яхача орбитальни комплекса бортовой системаш лертIа болх беш я. Станце чурча микроклимата параметраш иштта я: температура ЦельсегIа 20 градус, давлени — ртутин бIоагIалгагIа 770 миллиметр.

ДЕРРИГА А ХАЛКЪА ХЬАЛ-ТОРО АЙЯРА

Политически къахьегамех хьинар Iалаьмате чIоагIа айдаь 4 марта хургдолча хоржамашта накъадода советски халкъ. Коммунистически парте, Советски правительства чуртен арахьарчен политикана, паьха хьал-торо айяра цар чакхйоахача социальни программана шоаш чIоагIа мутIахьа хилар хьагойт цар мехка лакхерча законодательни органе бахийта белгалбаьха халкъа эггара толашагIбола кьонгаши мехкарийн дег тIара кьоабалбаь хьаллоацаш хиларца.

№ 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидат ваьча КПСС ЦК членалла кандидатаца, парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретараца Власов Александр Владимировичаца г. Грозне М. Горьке цIерагIча клубе хиина харжархой вIашагIкхетар хьадийллар парте Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

Трибуна тIа ва кандидата доверенни вола, Старогрозненски бурувтохара балхий управлене бурувдеттар М. А. Баталов.

Цо дIайовзийтар А. В. Власова биографи, ховдамболлаш дийцар цун къахьегамен общественни вахара гIулакхех, шоай округе гIолла кIессазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутат волаш харжархой наказаш кхоачашдеча цунна карагIдийннача беркатеча гIулакхех. Ший къамаьл чакхдолаш ноа, Баталова берригa харжархой тIахьийхар кандидата тIехьа кхаж тассара.

Цо аьшар хьаллоацаши шоай кандидатах чIоагIа тешам беша шоаш хилар хьакхайкадеш къамаьлаш дир вIашагIкхетаре З. Ф. Бубенкос — технологически транспорта Ташкалински управлене техника, А. Н. Половинкова — «Старогрознефть» НГДУ № 1 йолча мехкдаьтта доахкхача цеха оператора, Л. М. Гишлакаева — «Старогрознефть» НГДУ ОРСа комсомольски организаце секретара, Н. А. Шербинас — «Грознефть» объединене парткома секретара, Г. П. Зенкова — «Грознефтегаз» НГДУ компрессорне начальника, В. Н. Коваленкос — Грозненски бурувтохара балхий управлене начальника. Цар дийцар шоай коллективаша КПСС ЦК берригача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал дег тIара кьоабалдаь тIаэцарах, хоржамаш дича ден сийна керда кхы а лакхагIа дола социалистически декхараш тIа а ийца къахьегарах. Къамаьлаш даьча массане шоашта чIоагIа халахетар хиннад йоахар Вьетнама дукъала Китая агресси йолаярах. Цу хьакъехьа Советски правительства яь залвлени шоаш йиза хьаллоацилга хьахайтар цар, хIаьта социалистически Вьетнама доазол тIара китайски бIу арабоаккхилга дIадийхар.

Гулбеннараша чIоагIа везваь тIаийцар цул тIехьагIа цига къамаьл деш хиина нов. А. В. Власов. Цо дийцар КПСС XXV съезда, КПСС ЦК цул тIехьагIарча Пленумий, областной партийни конференцей решенеш кхоачашъеча республика къахьегамхошта карагIдийннарех. Бакъда, цо дукхагIа теркам тIаэзар кхоачашъянза йисача проблемашта, дIахорча перспективашта.

Партийни, советски, боахама органий дукха иназ хьинари тIаахийта дезаргда хьайбашкара йоакха продукци алсамъяккхара. Цу гIулакха республике шерра хьалъе йоланй коа тIара оалхазараш леладу фермаш. ХIаьта иштта боккхача лоархIаме да, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумашка белгалдаьха махилара, подсобни боахамаш хьадела а дIахо деталанлга а. Цу гIулакха чIоагIа сардагIъяла еза республика промышленни предприятеи партийни, профсоюзни организацеш, администрацеш.

Депутаталла оттаваьча кандидата белгалдаьккхар, производства эффективность балха дикали лакхьяра, хIанз а пайда эцанза йола резерваш балха юкъейоалаяра, рузкъана, материалашта, бийдала доал ца дераша, халкъа бериата тIакхударашца кьовсам лоаттабара тIаберзабаь беш бола организаторски массово-политически болх тоабс безаш хилар.

Нов. А. В. Власова терко тIаэзаш дийцар мехкдаьтта, газ дукхагIа яхара де делбрах. ХIанз доакхаш дола мехкдаьтта цхьан боараме хулга Iалашдаьд, бакъда цох кхоачамбаь Iе йиш йолаш яц «Грознефть» объединене коллектив. Укх гаргарча шерашка «IаьргIа дошув», газ дукхагIа йоаккхилга Iалашде декхарийла ба уж.

Доккхий декхараш хьалхашке латт республика мехкдаьтта чакхдоахерашта хьалхашка а. КIув боалла мехкдаьтта чакхдахара еш йола реконструкци сихъяре де эшараш белгалдаьхар цо. Хаддаза тергам тIауххит областной партийни организаце капитальни гIишлош а нах чубаха цIеноц а хьалдара, гIишлон индустре база чIоагIъяра, транспорта, бувзама учрежденей болх тоабара. Цу даькъе укх тIехьарча шерашка республике хиннача эргаонех, дIахорча хана де лерхIачох дийцар.

Ший къамаьл чакхдолаш нов. А. В. Власова тешам белар дIахо йодача хана а харжархой наказаш кхоачашдара, цар хьал-торо айяра ше низи хьинари хоадерг ца хилара, ше цIаьхка а цу округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутат вара белгалвоаннхарах дег тIара баркал аьлар.

АГИТПУНКТА ЛАМПАШ

Дукха нах гуллу Курчалоевски культура ЦIагIарча агитпункте. Хоза кийчъяьй помещени. Истолаш тIа дада керда газеташ, журналаш. Диаграммашка, витринашка, стендашка хаду иттлагIча пятилетке мехка халкъа боахаме даьхача толамех, укх тIеххьарча шерашка вай республике хиннача хувцамех. Боккха безам тIабодаш я В. И. Ленина вахарах гIулакхаштен хетаьь выставка. ЛаьрхIа хьеж харжархой Владимир Ильича революционни гIулакхашка, цо Октябра коталона тIехьа лоаттабаь кьовсам хьахьоккхаш дола документашка.

«Курчалоевский» совхозера, «Сельхозтехника» отделенера 30 болхло, гIулакхера нах ба укхаза политико-массови болх беш. Цар харжархошта довзийт СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах дола Закон, дувц парте XXV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума материалех.

Агитатораша У. Юсуповас, С.-Х. Ибрагимова, С. Б. Магомедовас, Н. Тазбаевас, Х. Б. Хасаева, кхыбараша беседаш яй «СССР-е дерригa Iаьдал халкъата да», «СССР Конституци — вай вахара закон», «Советски пятилеткай котало», иштта кхыйолча темаех. ВIашагIъеллай хIанале а концерташ хьонхаш, беседаш еш «Курчалоевский» совхоза тракторни бригаде, ферме хиина йола агитбригада. «СССР Лакхехьарча Совете дешдолча хоржамашта толамца накъагIоргда вай» аьнна цIи тиллай цу агитбригадах.

Балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа шоай дагар дар дIа-кха ала, книжкаш, газеташ деша, лекцешка беседашка ладувгIа. Шалински района партийни, советски болхлоша къамаьлаш де агитпункте боагIа хаьржархой.

З. ХИЗРИЕВ.

ХОРЖАМАШТА КИЙЧЛУШ

ТАЙП-ТАЙПАРЧА ФОРМАЕХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Берригача советсин наха сацна укх шера 4 марта шоаш белгалбаьккха мах хоржарга Малгобексни районерча хархархоша а. СССР Лакхехьарча Советé хоржамаш — лоархIаме политически кампани. Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, ерригача общественностá боккха организаторски къахь тIабахийта белаш да цу хоржамашта кийчвалара чакх бахарен гIулакхаш.

Цуища дувзаденнá «СССР Лакхехьарча Советé хоржамашта кийчдаларан чакхдахарах йолча организацхонни пропагандистски мероприятех» болд соцам тIаийнаб КПСС Малгобекски горкома бюрос. Вай мехка вахаре лоархIамечá цу политически собатена тIаберзабаь боккха болх баьб районе.

Дика вIаштIехьдаьккхад из гIулакх агитпунктацна. Хархархой къаьстта безам тIабоадаш хоза кийчъя №№ 3, 20, 17 йолча школашкара агитпункташ (заведующеш В. А. Дорохина, С. Г. Зосим, С. Чапанов). Укх деношка дукха хархархой чулатташ а ниттá мел эшараш долаш а кийчъя я Т. Н. Балосова заведующи йола «Октябра 12 шу» яхача культура ЦIагIара, У. Г. Коригов заведующи йола СовгIанча клубера, дукхаа хьыйола агитпункташ.

Ерригаш а 22 я уж. КПСС XXV съезда, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумай исторически решенешта, дегIаенча социализма ердача Конституцена, хоржамех долча Закона пропаганда яра балха даькъа лоацаш за цхьа эзар совгIа агитатор, политинформатор.

СССР Лакхехьарча Советá хоржамашка кийчлучеи чакхдоахачеи балха пайда эц масса а тайпара йолча формаех. Цу даьнъе да «Хоржамашкара хоржамашкаь аьнка дола района кулгалхой хархархоща вIашагIбеттабалар. Дукхача наха дакъа лоацаш хул из. ДоккхагIча даькъе кечам барга хьежа хух вIашагIкхетарах боьла пайда. Цудукхьа моллагIча а шоашта тIакIоагIаьча нах бахача моттиге агитпунктай заведующешца, партийни организацей секретараща, агитпунктай балха бехктохамебараща, агитатораща хьалхе совещанеш ю, вIашагIкхетар хургхиларах хьалхе хоам бу бахача мехага.

СССР Лакхехьарча Советé хоржамаш дара болх шоаш беча хана агитатораща района кулгалхоща вIашагIкхетар маца хургда дIахойт хархархошта, дIаладу ладувгIараша деш дола хаттараш. Шо-шоай гIулакхашка хьежа къовстаду агитпункта хьачудоагIа дерригачеш: цхьадараш торговле, кхаш транспорте, кхоалагIдараш дуйне халкъашта юкъерча хьалех, кхы дIахо а. ВIашагIкхетар хулаш парте городской комитета хьабех уш дешаш къовсталаш ховргдолаш бола вулгалхой.

Цу тайпара вIашагIкхетарех хул хIара хIара шоала — цинарех кхьарех дешоша. Цхьан группана кулгалдеш за парте городской комитета хьалхара секретара П. Г. Капоев, вокха — горисполкома председатель З. А. Яндиева. Цига даькъа лоацаш хул торговле, транспорта, бытовой гIулакхаш дера болхлой, парторганизацей секретараш, совхозий директораш, парте городской комитета отделий заведующеш, секретараш.

Района къахьегамхоштá меттел кулгалхоштá а бокхача пайдане да уж вIашагIкхетараш. Хоржамий кампанеца дувзаденнá хьачудоагIа дерригá дешаш доаш, тIаккха царна тIаьхьжам а лоаттабу парте городской комитете.

СССР Лакхехьарча Советá хоржамашца бувзабенна районе беш болча балхах цахаддаш а хIоарга чулоацам болаш я дуац «Ленина байракх» яхача районни газета тIа, моттигерча радио чу гIолла. Цудухьа бахача наха цу сахьате хоь кандидатура оттайча, хьаллаьцачá СССР Лакхехьарча Советé депутаташа кандидате регистраци еш хиача, промышленносте, юрта бахаме болхлоша къахьегама вахта мишта дIаьлу, пятилетка 4 шера тIаийца социалистически декхараш цар мишта кхочашду, СССР Лакхехьарча Советé хоржамаш хулача денна уж мишта кийчъаболх.

Тха Малгобекски районерча 20 эзар совгIа болча хархархоша кхаш тоссаргба депутаталла харжа оттабаьча кандидатаьта тIехьа: Малгобекски буруя тохара контора, ниттá Назрановски автотранспортни предприяте болхлоша, инженерно-технически белхахоша, гIулакхерча наха № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла Къамий Советé харжа оттаваьча Арсамаков Султана Ахьмеда — Малгобекски буруя тохара балхий управлене бурувдеттачух гIончана, комсомольски организаце секретара; № 399 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла Союза Советé харжа оттаваьча Дзармотов Сулейбина Мусайна — ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводх токара; № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-гара Къамий Советé хоржача Пудков Иван Ивановича — СССР яйтачеи кхачани промышленносташ бытовой прибораштеи йолча машиностроене министра.

Таханарча ден лоархIамечерех цхьа тема я СССР хархархошнеи гражданашкеи парте Центральни Комитето дагъ Кхайкарал. Къахьегамхой коллективашка, цIенопнарча йинторешца гIолла дIадоахийт из Кхайкарал.

Хоржамаш хулача хьалхарча денош дика болх беш я «Октябра» яхача культура ЦIагIа вIашагIьелла къонача хархархой клуб. ХIара агитпункте къонача хархархоша болх бу. Цхьабаькъда, депутаташца вIашагIкхетар, художествении самодеятельностага хьалар, тематически сайренаш яр. тIема ветеранаща вIашагIкхетар санна доло гIулакхаш дуйнагIча даькъе къонача хархархочун клубе ду.

СССР Лакхехьарча Советé хоржамаш дара беча болхача балха цахаддаш тIахьожам лоаттабу партийни организацеша. Къаьстта из болх дика лелабеш я буруя тохара управлени (парткома секретара хов. Шукин), № 3 йола газовой цех (парткома секретарь хов. Атарщиков), кхыдарш.

Агитпункта зав е д у ю щеща, уполномоченешта, партийни организацей секретараща хан-ханнаьха инструктивни совещанеш ю парте городской комитето.

Укх деношка парте городской комитета бюро парторганизацей секретараща, района промышленни предприятей, совхозий кулгалхоща цхьана «Малгобекский» совхоз лелаеча совхоза партийни организаци СССР Лакхехьарча Советé деча хоржамашка мишта кийчъенай хьежар. Духхьал «Малгобекский» совхоза партийни организаце балхага хьежа ца Iеш ерригача района хоржамашка кийчбалара дошаа анализ йир уххаза.

Шоай доккха цIей из хилара тарра дезду Советий мехка халкъаша СССР Лакхехьарча Советé хула хоржамаш. Шерра социалистически яхь а йоаржаь цу гIулакха шоашкара доагIар деш я Малгобекски района ерригá коллективаш. Цу дезача денна къахьегама совгIаташ кийчду цар.

СССР Конституце 2-ча Статья тIа да: «СССР-е дерригá Iаьдал халкъага да. Паччахьалкхен дерригача Iаьдала халкъа депутатий Советашка гIолла доал цу халкъо...». Къахьегамхочунна, хIара хархархочунна цу лоархIамеча политически кампане даькъа лаца бокъо лу.

Малгобекски районерча беррагача хархархоша, цхьа барт болаш хоржамий участкашка хьа а баьхка, коммунистийи парте боацаршйи йохаргIоацача блока кандидатаьта тIехьа кхаж а тесса Октябра. Коммунистически парте гIулакхашта шоаш мутIахьа хилар, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра яхь тIабахийта къахьегаца. ленински коммунистически хьисапе бахе, болх бе, хьонсам лоаттабе гIертарца. хьахойтаргхиларах шеко яц.

Т. АЛБОГАЧИЕВА.
КПСС Малгобексни горкома секретарь.

ХЬЕХАМЧИЙ НОВКЪОСТАЛЩА

Иттаь шераш ха ихьнай балха моттиг ца хувцаш Ермоловски ДОК-е къахьегаш тIемаш ветерана Турчин Иван болх бу. Хаддаза социалистически дукъе хьалха латташ шийна тIадиха декхараш даим цIена кхоачадеш хилара белгалаьнна из из коллективе. Шие тIаволча бульдозера цо дика доал деш хиларах из цуя бехнагIа еха цхьа моттиг кийсаш балха тIа. Цудухьа дехгара дехте дикагIа хул цо доахаш доза, къахьегама толамаш а.

Шай опыт, ховш дар дог раьза долаш дIахьех го къоначарна. Турчин Ивана Iомаваь Нажиев Халис бешха-дика производственник механизатори волаш къахьегаш ва. Цудухьа ший хьехамчунна чIоагIа бехкал яхар ва [illegible].

СУРТА ТIА: бульдозера машинист, хьехамча И. Турчин.

Я. ЦУКВА сур.

КЪОНАБАРАШТА ИИЙСА НИКЪ ГОЙТАШ

ХIана а тIехье, малагIа говзал харжергья Iа аьна шийга хьаттача электрообмотчика говзал ашна шоай лургдар Чус Анатоле. Цхьайтта шу хьалха № 7 йола профессионально-техничесни училища чакх а яьнна, Грозненски электромашинни заводе балха вера из. Шие из балха говзал харжарах дехьа а ваьнавац из. Укханара вахар из Советсиа Эскаре гIулакх де. Цигара цIаьча Грозненски локомотивни депо ший профессех къахьега вола велар. Электрическестанца бувзабенна бар ухказа беш хиннар болх а. Дукха юкъ лелкхакар Анатоле депо къахьегаш. Шие духхьашха къахьегама цинъ дIабохлабаьча заводе юха а балха ца вахача сатем хилакзар цун.

Юха а буровой вышкашкара хьеена роторащ вIашагIъяьта воллаелар Анатолий. Цхьаниха смена дIаяхийтац Анатоле плав 120—130 процент кхоачаш ца еш. Заводе тIерман из комсомола комитета секретаралла, укхаза дIайийцав из парте члена кандидаталла. Комсомольцашеи кагирхошеи сий деши лоархIаш за ВЛКСМ комитета секретарь Чус Анатолий.

Чус Анатолина дукхаа сийлан грамоташ тийхай предприяте кулгалхоша, ВЛКСМ райкомо.

М. ГАДАЕВ.

ТОЛАМАШКА

Укх тIехьарча шерашке дукха гIишлош хьал а яь къаьстта хозьенай горад Аргун, — аьлар Гадаева Томас. Къаьстта тхоца, гIишлохошта, боча я из, хIана аьлча оаха дакъа лаьцад укказара дукха гIишлош хьалъеча.

Дага а доацаш никдениад Тома гIишлоштьеча балха яр. ПМК-5 гIишлохой эш аьнна шийна хезача цига балха отта лаьрхIар цо. ГIишлохой говзал Iомаяра учениалла хьожайир из бригаде. Цхьан юкъа мара аз бергбо лаш болх бац ер яхача уйлаща къахьегаш яр из. Балха мичахьа яхача бакъахьа яр-теш, алле хоаттар цо ший новкъосташка нег-нагхьа. Из шийна хезача тIехьагIа цунца къамаьл хилар штукатурщиккий бригада бригадира Тайсаева Тамаре.

— Сиха дог вIохкад хьа Iайха каралоьчча балхах,— аьлар цо цунга. Балхах бокъоща кхийтта аллаца дIахха а ца гIерташ болх бе яхаш хьехар дир бригадира. Цхьа санна массехказа керда къахьега йолаенача йоIаца къамаьл хилар бригада кулгалхочун. Дукха юкъ яллехьа сага новкъостал доацаш отделочни балхаш де йолаелар Гадаева Тома. ТIа-тIа безалора цунна гIишлохочун болх. Цунца цхьана тоаделар доахаш дола къахьегама толамаш а. Бригаде профгрупоргалла а хержар из. Ниттá ше бакъахьарча наькъа тIа яьнкача кагирхой хьехамчана Тайсаеа Тамарен хIана а тIехьа бераал яхаш я хов. Гадаева.

С.-С. САИДОВ.

Еррига торонаш юкъейоалае

КПСС XXV съездеи цул тIехьарIарча КПСС ЦК Пленумийи решенеш раьза хиина тIаийцар Горагорсерча мехкдаьттахоша, хьинаре, инициатива лакха йолаш, творчески къахьегара тIаергайир цар шоай уйлаш.

ТIа-тIа дукхагIа керда резерваш гуча а йолаш, мехкдаьттахоша лакхъю шоай къахьегама эффективность, вовшта могар ду Даьлица дукхагIа мехкдаьтта делара.

«Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша а 1978 шера 2 декабре рапорт делар Даьхенга пятилетка кхаь шера плав кхоачашъярах, 24 декабре рапорт делар мехкдаьтта декхара шера план кхоачашъяй, аьнна.

Раьза а долаш белгалдоах оаха, 1978 шера тьадоаккха мехкдаьтта дIадахача шерашца нийсдича лохлуш латташ хилар оахош кIезигдар. Наггахьа санна 1978 шера планагIа хьадоаккха мехкдаьтта 4,5 процент лохле лаьрхIа хиннадале, 1978 шера фактически хьадаьккха мехкдаьтта 1977 шера даьккхачул 3,3 процент мара кIезигагIа хилакзар.

ТIехьхоачашъяьй еррига производственни задании 1978 шера тIаийца социалистически декхараш. ДIадахача шера планал совгIа даьккхад 35900 тонн мехкдаьтта, тIаийцача декхарегIа лаьрхIа хиннар 13500 тонн дар. Къахьегама овсаре 1,4 процент лакхъяьй, декхар 0,3 процент хиннача. Планал совгIа дIалхийта продукци 372 эзар сома мехкаа я, декхарех лаьрхIа хиннар 145 эзар сома мехкаа мара йоацача.

Рационализаторски предложенеш производствана юкъелхьарагIа кхоадьараш 66,7 эзар сома лоархIам болаш да. 585 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй, декхар 450 эзар киловатт-сахьат хиннача. Скважинашта гIулакх деча дIабода къахьегам планагIа лаьрхIачул 46 процент совгIа лохбаьй.

Пятилетка кхаь шера планал совгIа даьккха мехкдаьтта 122,6 эзар тонн да. Планал совгIа дIалхийтай 1229 эзар сома мехкаа продукци. Къахьегама овсарле планал совгIа 2,9 процент лакхъяьй.

Уж дерригá толамаш «ХIара балха дения — дикаца Зная» яхача девнагIа тIеара социалистически яхь йоаржаяр а къахьегамцара отношенеш коммунистически хилар а бахьан долаш хьахинна хIама да.

Коммунистически къахьегама коллектив яха цIераш яьха а чIоагIьа а я № 1 йолеи № 2 йолеи мехкдаьтта доаккха цехаш, мехкдаьтте кийчду а дIауъйта а участок. 10 бригада. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи енна 466 сага.

Мехкдаьтта промышленноста предприятешта юкъе лаьрнача Ерригсоюзни социалистически яхь юкъе а яха, 1978 шера хьалхарча, шоалагIча, кхоалагIча кварталий итогех СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства предприятей коллективашта юкъе хьалхара моттиг лацкар тха коллектива, йиъалагIча квартала итогех — шоллагIа моттиг.

Республикански яхье 1978 шера хьалхарча ах шера итогех хьалхара моттиг а хьовлаь, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе Байракх елар коллективна, хIаьта цу шера I, II, IV кварталашка республикански сийлен УллагIа а яхай.

Эггара дикагIа да балха хьалхонаш мехкдаьтта доаккхача операторий И. И. Бастанова, Н. Т. Шуваева, Н. Т. Никольске, Ю. Н. Исаева, П. П. Зирченко, А. Д. Настенко, Р. Э. Гизмаева, слесара ремонтника В. И. Алексеенко, балха агент пласта чуйохийтача насосни станце машиниста А. И. Мельникова, дукхача кхыбарий.

Уж дерригá толамаш печахьалхьеи вIаш а тIаийца декхарашеи а дувцаьга йоацаш кхоачашдара тIеераяь йола мероприятеш кхоачашъяра тIатIертта къахьегарах хьахинна да.

1978 шера кхоачашъяьча ерригача 260 мероприятé тIатеха мехкдаьтта 2398,6 тонн дар. Планал совгIа хий чудахийтара чотагIа тIакхийтад 38 эзар тонн мехкдаьтта.

1978 шера ЦПКРС (скважинашта лаьттан кIал капитальни ремонтьеча цехо) капитально тоаьяй 22 скважина, план 15 хиннача. ТIакхийтта мехкдаьтта 483 тонн дар.

Гуш долча тайпара, «Горскнефть» НГДУ дукха чакхйоах тайп-тайпара йола геолого-технически мероприятеш, цар торо хулийт къьнача мехкдаьтта доалкхача моттигашкара доаха мехкдаьтта кIезигдалар темпаш лохье а, кердачрашкара кхаш а интенсивнагIа из хьадаккха а.

Цу мероприятешта юкъе къаьстта лоархIам болаш да тIоанашка давлени хьалхоаттар. Эльдароверча мехкдаьтта доаллача моттиге тIоанашна чудахийтача хиво тIатоха мехкдаьтта чудахийтача хии нтталагIча даькъа совгIа да. Мехкдаьтта хьадахара стабильность толха ца яра я, стабильно хий Iочуахийтара а скважинашна чакхдоах дIахо йодача хана чакхдахьа лерхIаш а да забойна гонахьарча зонашта мехкдаьттанкслотни кислотни обработка елга.

ХIанз укх сахьате буруя теха доалаш да кIалхарча мелови залежа шин скважина, тIаккха торо хургья цунна промышленни разработка е.

ХIанз укх сахьате массехк скважина я «Горскнефть» НГДУ консервацие. Консерваци яьча цхьайолча скважинашна мехкдаьтта далла тарлуш дола юкъаха тIоанаш да. Карарча пятилетка лаьрхIа да цу тайпарча 9 скважина лакхилаь дадача тIоанашта кхачахийтара балхаш да.

1978 шера эксплуатаце дIееннай консерваце хинна № 332 йола скважина (тIакхийтта мехкдаьтта 224 тонн). Зуаш йолча фондера болх беш яраштá юкъе йоалаьй № 104 йола скважина. ХIаьта мехкдаьтта доалла мерда моттигаш хьеллара перспективнех дийцача, уж йолаш я.

«Горскнефть» НГДУ дукхагIа йола производственни объекташ автоматизаци яь я. 1979 шера чакхдаха лаьрхIа да № 2 йолча мехкдаьтта промыслана комплексни автоматизаци яра балхаш.

Дукхха профилактически балхаш дар бахьан долаш 1978 шера цхьаккха моттиг хиннац тха саг лохаьалы профессиональни лазарах цамогаш хиннеи. Производственни процессаш технически даькъе тоаеш эргалхарна цхьан бокка теркам тIабохийт «Горскнефть» НГДУ экономически балха.

Экономика секце членашеи экономически анализа бюрои хIара кварталагIа ю мехкдаьтта дакъхара плана социалистически декхараш кхоачашдара тIеераль мероприятеш чакхъяхара балхий итогаш.

Опыт дIа-оха яьара «Сунжанефть», «Малгобекнефть», «Старогрознефть», «Октябрьнефть» НГДУ яхад тхо. Экономически анализа бюро балха даим тIалатт партийни комитета тIахьожам.

Эффективности балха дикалц лакхъяра кIезига лоархIам болаш резерв яц рационализации изобретательстви. Цу даьнъе а хоадам болаш доаха толамаш дагхад оаха дIадахача шера (юкъейоалаьй 100 эзар сом эффект енна 192 предложени).

Къонача болххошта къахьегача а нравственни а кхетам балара гIулакха йола лоархIаме фактор я хьехамчий Совет. Во дац цо дахха толамаш. Къонабарашта лла а хоаш шоай знанеш дIа а лу, царна хоаш бохклой хиларах доккхал дергдола уйла кердду я йоассаю оператора Р. Г. Рыбалка, мастера А. Д. Настека, инженера-электрика Д. В. Колпикова, мастера А. А. Авалова. Цу гIулакхо нагирхошта шоаш хоржа профессеш езайолийт, дикка кIезигду кадраш хувцалуга.

Дика бермат доал идеологически планеращ санна йолча кулгалхойи инженерно-технически балхахойи коллектива идейно-политически кхетам балара балха юкъеоэра формах а. Предприятé коллектива членашта идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам лура хIаьагIдувзара мерех цаI я из. Цо йохаю идеологически кхетам балар духхьал партийни, дейтолий декхар хетаи болча цхьаболча кулгалхой уйлаш. Цу мера маIаш сецах латт аьлча, из латт къаьстта цаха е участие кулгалхочо администрацица, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта хьалашка цехе е участие идеологически болх мишта латт яхача дешах отчет луш хиларах. Цига бу кулгалхочун балха а, цо беча беррагача идеологически балха а мах.

Цо тIалоеттабу кулгалхоша инженерно-технически балхахойи теркам коллектива членашта кхетам балара дешаш шерагIен комплексагIен уттадара.

КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленума а, СССР Лакхехьарча Советá иттлагIча сесса а решенеш дагаш Iалаьмате чIоагIа айдаь йолаш аьлар «Горскнефть» НГДУ коллектив 1979 шера чу. 1979 шера планагIа белгалбаь ба мехкдаьтта даккхара лакха боарам. Ала дезаш да, из боарам дIадахача шера хиначул 1190 тонн лакхагIа хилар.

Йолаш хиннарах совгIа резерваш да хиларта, вершта аьлча мехкдаьтта доалла мерда моттигаш хьайнелла ца хиларга делачa, из IаламатагIа хала а бехктохаме а декхар да. Валови продукции арахецара план 1978 шерацa нийсйича 178 эзар сома лакхагIа я 1979 шера. Къахьегама овсарле лакхъяра план цхьа процент лакхагIа я.

Цунга хьежа, хIара структурни подразделене оттабьй 1979 шера планаши тIаийца социалистически декхараши дизза кхоачашдара тIаераьча мероприятей комплекс. «Горскнефть» НГДУ коллектив дог тIайша я шо ударни лоархIаш долча 1979 шера плани ерригá пятилетки толамца кхоачашъергхиларах.

В. СОЯШК,
«Горскнефть» НГДУ начальник.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашеш

СПЕЦИАЛИЗАЦЕХ ХЬАХИННАД

Литва столицана 12 километр мара гаьна йоацаш 112 гектар моттиг дIалаьца ягIа Вильнюсски оалхазарий фабрика 57 корпус. Цар чу да массехк эзар коа тIара оалхазар. ХIара денна 30 тонн керда бройлераш йохьийт фабрико города.

Оалхазарий фабрика хьалъяр (из болх бе йолаеннай 60-гIа шераш деналхуш) КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленума белгалбаь юртболхана специализаци яра тIаберзабаь никъ практике чакхъяккхар дар.

Вильнюсски оалхазарий фабрика опыто хьахьокх, къахьегам нийса вIаштIехьбаьккхача специализированни предприятеш дукхаа доахъош дарел рентабельнегIа хилар.

— Юкъьанца лаьрхIадар, предприяте 2 миллион бройлер кхеергья, шера 2200 гаргга тонн дулх а доаккхаш яьнна, — дуац оалхазарий фабрика директора, Литва заслуженни зоотехника Еронимас Грючиса. — Уж заданеш дикка тIехьхоачашъяьй. 1977 шера, масала, оаха даьккхар 304 тонн бройлерий дулх 8 миллионага кхоачаш фуьи: племенной котамий фуаш доах оаха Литва, Грузе, Украина, Эстоне, РСФСР тIаьхь ятт совгIча бохамага.

— Тхо гIерт ерригача оборудованех, цехий хIара квадратни метрах эффективно пайда эца, — йоах фабрика веттерча экономиста Вайтутас Бронявичуса. — Моттиг кхь дIа шер а ца еш, совдоах оаха леладу оалхазараш, доацъо гIерт уж кхедара ханаш, оахош оттаяьча уж кхабара методика хIийлен тIа алсамдоах дийхьаьса буси бройлерашта тIаккхета дозал. Оаха даьча лоархIамагIа, денн бийсанен тIаккхета дозал духхьал цхьа грамм лаккхуш хиача шера совдоала котама дулх 150—160 тонн хул. Бройлерий производства рентабельность лакха я оалхазарий фабрике — хIара дIадахийтача сомо ки сом доход юкъалу.

«Вильнюсски оалхазарий фабрика — къахьегам лакхача боараме вIаштIехьбаккхара масал, — аьнна язъяьд сийлен хьаьхий книга тIа бройлерий производства Европе эггара йоккхагIа йолча фирмех цхьане президента Клаус Лохмана (ФРГ).

МоллагIча кхьча предприяте санна, производственни план хинна ца Iеш, социальни дегIаахара план а я оалхазарий фабрике.

— Тхо тхоай балхахошта лоаттае гIертача профессионально дегIаахара тоом ашна, дикача бытовой хьалаща хьа дикагIа хьега бевеш хулийт ваьха, производства культура даьхьера цар уйлаш хувца гIо ду, — йоах директора Еронимас Грючиса.

Фабрике болх беча наьха дегъ даьхьах кхо дакъа пачхьалкхен квартиранца Iаламдаьд, воккар шоай доалахьа цIенош да. Кагирхошта керда общежити хьалъяьй. Ший столовни берий беша я фабрика. Предприяте Iалашъю уж ший теплицашкъа кхедеча баьцдааращца.

Шер-шера Балтийски форда йистошнарча салоIача цIеношка мах боацаш салоI 300 саго (беррига фабрике болх беш бола мах 500 саг ва). Дарба эцаш бараш санаторешка ук. Ах миллион сом дIахийцад оаха Друскининкай яхача городе лечебница а Паланге детей цIий делача шейни реабелитаце Центра фидная а хьалъяра.

Социальни экономически дегIаахара планаш вIаши юнзаенна я. Ниттá, гаргарча шерашка Вильнюсски оалхазарий фабрика е лаьрхIача реконструкце дIадехаргда предприяте балхахошкара цар шоай профессиональни говзал даккъар, керда специальносташ карарзаяр, хIаьта цунца цхьана социальни фондаш дегIа э йоаллергья фабрика балхахой вахара хьал дакх а дергда.

Антанас РАГАЙШИС,
АПН корреспондент.

ДегIайоагIаш латт металлурге гигант

Тахан ший мехка хьадоаккхача аьшка рудах тIара ворхIлагIа йола тонн Курски магнитни аномале даькъа кхоач. Цу бассейна чекашна Iаламо дIаделла 45 миллиард тонн лоархIам бола аьшка руда дукхача итт шеренешка хургда советски металлурге бейдала керттерча хьастех цаI.

Цхьабакъда, дукхьал бейдала база мара йоацаш дукха ха йоаккхаргьяц Курски магнитни аномале. Старый Осколе хьалъеш латта электрометаллургически комбинат хьалъяь яьлча, ниттá Iаьржача металлурге лоархIамегIарча центрех цаI а хургья цунах. Комбинат болх бе йолаеча, аралеца лакха дикал йола электроболат хIано арахецачох кхо дакъа дика цин даьнъа лоархIам болаш алсамдаргда.

— Из хургда хIанзарча хиларча машиностроенина эшача тайпара дола болат. — йоах хьалъеш латтача предприяте керттерча инженера, технически Iилмай доктора Валентин Кудрявцева. — ХIанзарча хано дIадехарашка хьежна хургья цун производства технологи: оаха юкъейоалаю тхоай комбинате болата бездоменное производство. Iалаьмате цIена металл хьадергда электрическа гIоаца рудацара аьшк духхьал юкхаеттаоттадара наькъаца.

Оскольскерчи электрометаллургически комбинат — хьахинна аьнна территориально-производственни комплекс чакхйоалаш йола звено. Тахан цунца юкъе а йолаш болх беш я Михайловскии Лебединскии горно-обогатительни комбинаташ, хьалъеш латт цхьаьнга — Стойленски. ДикагIа йола цемент лу мел, мистаь ловбата сланцаш, кхыйола рудникашта чура хьайоаха ловдаш чакхйоахача Белгородскии Старооскольскии цементни заводашка. Комплекса предприятеш электроэнергеца Iалашгергья Нововоронежскии Курскии атомни электростанцешка.

Электрометаллургически комбината проект оттаьяр «Гипромез» яхача московски институте. ХIанз укх сахьате дувен тIа ше морг кхы йоаца уникальни предприяте хургья цунах. ВорхI миллион тонн металлизованни окатышаш, 3,8 миллион тонн дикагIа дола болат, 2,7 миллион тонн прокат — ниттá я комбината хьалхарча аргIан параметраш.

Тахан дешо латт хургйолча предприяте керттера целаш хьалъяра балхаш. Цунца цхьана къовстадеш да квалифицированни кадраш кийчъяра дош а. Мехка тайп-тайпарча металлургически заводашкарча инженераш-кара, сталеварашкара, прокатчикашкара эзараш заявленеш кхачай хIанзлехьа керда технологи карасраяча даьхьа лаца шоаш кийча хилар хьахойташ. Кхо шу хьалха болатеи сплавай Московски института приемни комиссе Старый Осколе дIа а яха хьалхарча тIаьх итт зIамагача сагарех йоIагарех дешна дIазцара йола экзаменаш хьойцар. ХIанз уж йиъалагIча курсе дешаш ба. Цул совгIа, дукхьал гIишло хьалъеча хьакй цу вуза подготовительни отделени. Цига дешаш ба бIаь совгIа саг гIишлохой.

Дешара центр хьалъе Осколе а. УрагIйолхаш латт металлургически техникума корпусаш. Хьалъеш я металлурги гIишлохойи профессионально-технически училищаш. Ужаш а вовшах а дукха эшаргба города.

Металлурге гигант яна болаш йоагIа. Старый Осколе гIишлош хьалъеча къахьегам ба хIанз эзараш каменщикаш, монтажникаш.

Хувцалуш латт — керда хьахулаш йоагIа город ше а. Аьхха дIадахача шера хьа а ль наха чубаха дIаенний укхаь итт эзар совгIа квартира. ХIаьта дукха ха хьалехье ах миллион саг ваха город а хиннa дIаоттаргья Старый Оскол.

Р. КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

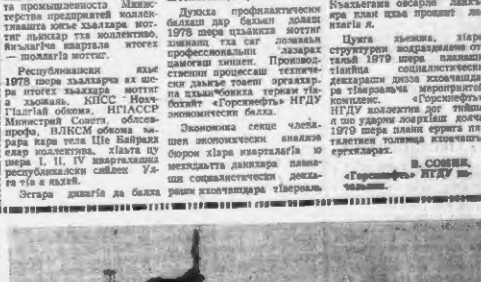

Задавех совгIа ях эзар тонн «Iаьржа деши» даккхаI — ниттá встречни план тIаийнай Татаре «Приказннефть» яхача мехкдаьттеи гази йоаннIача управлене къахьегамхоша укх шера. Отрасле хьалхалаттача предприятена дукха ха йоацаш дики лелае ений мехкдаьтта промышленноста Министерства СССР мехкдаьттаи газови промышленноста болхлой профсоюза ЦК-ан карара кара тела ЦIе Байракх. НГДУ доаккхача дерригача мехкдаьттах 85 процент дар къоарга Iочуухийтача электронасосни установкай новкъосталца доаккхаш да.

СУРТА ТIА: Первомайски мехкдаьтта доаккхача моттиге болх беш бола проходчикаш.

Е. ЛОГИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«НАГРАДА» — ХЬАЖКIИЙ КЕРДА ГИБРИД

ХЬАЛХАЛАТТАЧА ОПЫТА ОАГIУВ

КХЕБЕРГБОЛА ХЬУВКЪАМ ХОВРГДОЛАШ

КПСС Центральни Комитета июльски (1978 ш.) Пленума решенийца белгалдаьккхад, цхьайттлагIча пятилетке юкъера лаьрхIача хIара шере доаккхаш дола ялт 236 — 243 миллион тоннага кхочаш, хIаьта 1990 шу тIекхочуча хана мехка хIара сага лаьрхIача цхьан тоннага кхочаш лакхде лерхIаш хилар. Иштта оттадьча декхаро цIенхаштта бола бехктехкам тIабожабу юрта боахама производствана лаьрхIа болх беча Iилмакошта хьалхашка. Цар новкъостлца лаха дезаш да ялт дукхагIа хьувкъадара некъаш.

Юрта боахама культурай хьувкъам мел боккха кургба ховргдолаш цун программе уттаелга — тIехьа тIайсаргIача хана минеральни, органически удобренеш, хих, материальни къахьегамаш торонех пайда эцилга тоадарца бувзам бола керда гIулакх да. Хьувкъама программировани эча хана ларде лувц юрта боахама культураш кхееш бахьоргIай физиологи биохимии а тохкаш, физике, кибернетике, экономике Iилмакошта тIаьхьарча хана кергIдийнераш.

Вай мехка Iилма кхыча учрежденеша санна, хий дезача лаьтта хьажкIий хьувкъама программировани яра дешаш таткъа йоалаелар 1977 шера Нохч-ГIалгIай республика лачкакхьаккхан юрта боахама опытни станци а. Дахьа тохкамеша хьахьокхаргда хьажкIий дика хьувкъам кхебара фу де деза.

Нохч-ГIалгIай республике ялт даккхар алсамдоаккхилга кертторча дакъе хьувкъам лакхбарах, хьажкIаш дIаюв лаьтташ шердарах тийша да. ХIаьта хий дахкача лаьтташка на кхееш хилча вай республика лаьттан-климатически хьалаш вIашагIлехьдовлийт цу культура дика хьувкъам кхаба. ХIана аьлча, 5 градус йоазал йолаш шера 230 ди нийслу вай республике, хIаьта 10 градус йолаш юкъера лаьрхIача — 195 ди. Ялата лаьрхIа хьажкIаш кхора шера юкъера лаьрхIача 2000 градус мара йоазал эшац, силосе лаьрхIа — 1200 градус.

Республика дукхача боахамашка кхею хьажкIаш. ХIара гектара тIара чуэца фуалахьа хьажкIаш 30—40 центнер мара хилац, цхьайолча моттигашка — 55—60 центнерага кхоач. Цунца цхьана тха станца, кхыча Iилмай учрежденеша баьча тохкамо, республика дикагIболча хьажкIаш лелавраш Iоаьча опыто хьахоьх программировани технологе ларде тIа агротехника эррига бокхонаш лерттIа кхоачаш а еш бола бича гектара тIара юкъера лаьрхIача 130—140 центнер фуаль хьажкIаш муъ йиш болга, хIаьта силосе дIайийраш — 350 центнер.

1977 шера Кубанерча Iилмахошаи тха станца болхлоаш цхьана хьалкхедаьча кердача «Награда» яхача фуъ йола хьажкIаш дIайийра тха станца 500 гектара тIа, хIаьта эррига республика — 2 эзар совгIа гектар. Цу кхашкара хIара гектара тIара 65—70 центнер ялт дьлар; 83 центнер хьажкIаш яьлар. Тха станца кхашнара эгара бокхагIа хьувкъам бьлар Гудермесски фун участка кхашкара — юкъера лаьрхIача 125 центнер. Цига бола беш Iоаьне опыта керда тIа программировани а еш, вешта аьлча, лаьрхIа дола балхаш кхочашдича кхай тIара хьадергдола ялт мелад а хоаца, хьажкIаш кхаара лаьрхIа технологи вIашIехьъаьккхай тха станце хIана. Дерригa балхаш механизмашца кхочаш а деш къахьийгача, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 70 центнер фуальхьа хьажкIаш чуэца йиш хул цу технологех.

Соахка Грозненски района «Атагинский» совхозе, «Советская Россия» яхача колхозе, Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхозе кхейир «Награда». Тха программировани технологега хьежжа, тха станца болхлоаш тIаьхьожам а лоттабеш. Хьоттама хьалаш аьттув луш хинадеца а хьажкIаш дика хьайтьар цу боахамашка.

«Награда» — тайп-тайпарча хьажкIий фунех кьалхкаьь чоалхане йоаца а ина бола а гибрид я. Цунна дукха тIоадам лаьтта леладаре пахха культурех эш. КагъаларанIоймарах чIоагIа дуьхалъотташ а гибрид. Фийг чIоагIбала болабеннача хана цун гIадамаш лардаш меша а, из баьван долаш силос кийчъе мегаргдолаш а хул.

Бокхa хьувкъам баккхара хиланза дергдоаца гулех да гурахьа а дена боарамегIа минеральни органически удобренешца кхьандаьча кхашка хаммахьа ьаьа эзбь.

Республикерча цхьадолча боахамашка деьча коврзIемаша хьахьувех 70—80 центнер ялт даккхара хIара гектара тIа 16—18 центнер минеральни тукеш тасса эзаш хилар. Иззал удобренеш тоасаро вайна латташ бола хьувкъам лац хий дезача лаьтташка мера: хIара гектара тIа тоха деза 3—3,5 эзар кубометр хий.

«Награда» яхача гибридо боккха хьувкъам лу хий це дезача лаьтташка а, тоъал йоаш хулача моттигашка уж дадаш деле.

Гектара тIарча хьажкIий дукхал хиле эза: хий дезача кхашка — 55—60 эзар тьажкIа, хий ца дезача — 40—45 эзар. ДIаьо цу кхашта да деза Iуналш агротехнически балхаш кхьча фунех йола хьажкIаш хьалкхееш дераш да.

Цхьакхе а да, удобренеех лацца. ХIара кхайна оттаь картограммаш я боахамашка. Цар тIа гуш да малагIа элемент (фосфор, калий, азот) дукхагIа, малагIа кIезигагIа я лаьттан тIоаца. Специалисташта хоа, церга хьежжа, кхай тIа малагIа удобрени мел тасса еза. Картограммашка хьежжа мера тасса мгIац уж.

Нохч-ГIалгIай республикански тохкамий станца яхенгIа аз агрономически кулгал а деш, Грозненски района «Атагинский» совхозе соалка уж хьажкIаш кхейир 150 гектара тIа Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Ширвана. Цунга шийга дуьцийтаргда вай звенос баьча балхах лаьца.

А. АРСЕМИРЗОЕВ,
Нохч-ГIалгIай юрта боахама тохкамий станце лакхагIвола Iилмай болхло.

«...Хьалхашка оттаду декхар да хьатIайовгIача пятилетке юкъера лаьрхIача мехка гIолла гектара тIара боаккхаш бола ялата культурай хьувкъам 20 центнерага кхоачабелга, хIаьта Къилбаседа Кавказ, Украина, Молдави, Белорусси, Прибалтика санна болчеи цхьаболча кхычех районашка гектара тIара 35—40, кхы дукхагIа а центнераш яхь тороаш я».

(КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленуме нов. Л. И. Брежнева яьча доклада тIара).

ХIАРА КЪАХЬЕГАМХОЧУНГА ДIАКХОАЧАШ

Бухеоцдам яьча, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенешца парте хьалхейкадьр — советски наха дагалаттар, цар уйхаш шегата да. ХIана аьлча, юкхера а цу решенешта оттадеш дола декхар да вай ахкар кхы а динагIа, кхы а хозагIа дехте. Цу Пленумашка новкъоста Л. И. Брежнева вий въахльица кIоарга а дьлага а хьебийцаб парте хIанзарча аграрни политика кертъера лестам, хоедам баллаш оттадаьл кхоачашде деза дохкхий декхараш.

Тха совхоза партийни организаце мерра боаршабаьб партен правительствай решенеш къахьегамхоченга дIайовшийтара болх. Оаха массаза а керттердарех гIулакх лерхI хьалхарча мутIараши, хьалагIдолча доалъошна коммунистаи хийтар, хьалхашна иштта декхар царга гIолла хIара къахьегамхочоа довзийтар, из иштта кхоачашдергда хулга дIахайтар, вешта аьлча, хIара къахьегамхочунга вий декхар дIакхачайтар.

ХIанз аз болх беш йола моттиг — керда моттиг я сона. Цудухьа дукха чулацца дувца тарлургдац цунах. Кхьбахьда, технологаш ала йиш я: экономически декхараш кхочашдеча идеологе доархIам бокхта болга.

Юрта боахама балхий хIара кампанена а вай тайнара эш идеологически болх. Масала, хIанз, бIаьстан балхашта сихбелга совхоза болхлой кечлуш боахкача хана, кертердар да тешамен сихен еррига техника кийчъелга, дIае езача культурай фу цIендегген доагIача боаранга дIаихоачадегген, кхашка болх бергбола звеноши, бригадаш йиза вIашгIехьйоахилга, иштта кхыдараш; хьайбай боахама — дикагIа доалли Iантара доалхIта. Царга хьенгш оттабаьб партконо наха юкъе бу болх, иштта я боахама довкъошпара гойтара агитаци, чакхйоахаш йола мероприятеш. ХIаьта кхашкара балхаш долалахча кхыча тайпара цир дIабеххача беса оттабергба кхетама болх.

Кхыча партийни организацеш бечуа бекхагIа, эргагIа бохаш бец оаха бу болх, хIаьта а лоаца арга аз из иштта вIашгIехьбоах. Партийни организаце ше а. IIаьта вий кулгалца боллбеча профсоюзни комсомольски организацеша гIолла а хьалхарча плане лоаттаду къахьегамхой балха а салаIара а хьалаш дикагIа вIашгIехьдахара дош, оасаретIа болх бе гар дог доагIаргдола ваакъаш лехьхта. Цунга хьежжа цхьадола толамеш а да дувца йиш йолаш. Пятилетта дIадахьачаа кхаь шера совхоло пачхьалкхенга дехьад 10,2 эзар тонн совгIа ялт, планагIа 7,8 эзар тонн йоагIача; цу дакъе хьажкIаш схьай 3,7 эзар тонн. Дулх дехкад 793 тонн, шура 5859 тонн, о кхалал совгIа 190 тонн. Юкъера лаьрхIача бохклоча доаккхаш дола еламе 1360 сомага кхаьчад.

Уж толамаш даха новкъостал доад боахама материально-технически база чIоагIъяро, лаьттанцарча балха культура лакхъяро, хьалхашка латта декхараш дика довзаш болхлой, специалисташ еррига коллектив хилаяро. Совхозе дукха ба районе а республике а цIи хеза бола къахьегамхой. Соахка машинашца доахал деттача операторех кхеине 1800 центнер шура яьккхар, хIаьта хIараче лелабеш 80 етт бар. ТIакха хьалхалаттача доярка Юнусова Ималта 2 эзар центнер яьккхар.

Ялат даккхара бола вий пятилетка кхаь шера кхоачашдаьй Социалистически Къахьегама Турпала коммуниста Гайтамиров Ширвана звенос, дIъ шера бола алапаш — коммунистaмa Ваганов Байхеса Ахмед Сайдуллаев кулгалдеча звенош. Дукха ба уйхаше цIераш яха йиш болаш социалистически яхье хьалхалаттараш.

Социалистически яхь. Производстверара цун низ, къахьегамхоита юкъе цо гIоттаду хьинар дика довзаш да. Оаха лаьрхIа теркам тIабаххийтача цIенхаштан вIашагIъелай из къахьегамхоита юкъе. Хьайбаш лелaдерашта, механизаторашта юкъе, балха сихалтен цун хилиген хьехий, мероприятеш оттинчa хана из яхье итогаш.

Айхха социалистически яхьица дувзадена да моральни материальни стимулех пайда эцаш а. Масало, эхьши а гурахьа а хьувкъам чуэцача хана хIара дийнахьа йора итогаш, массанена гучча хулар социалистически яхье экран. Хьалхаре моттигаш яьхачарна Iце вышаш, ахчан совгIаташ телар, дакагIбарий сийна цигта нах дукхагIа вIашагIбеттачуча. Сийлен байрах урагIъоагIар. «Молнешца», къахьегама листокашка, агитаторий беседашшеа къаьвалаццаш дувцар вир толамаш. Иштта бергба из болх уж шера а.

Ше хийсо хилар хьахьехка гIулакх да — болх беча наьха из кIезигагIа йоьтара дукха кханке, чуэцара комплекси леаича моттигашка, бIайха хкача дIадиту хьадаьмуна. Тха совхозе цу гIулакха вIашгIехьъаьяхи къаьстта дIа-кха лела вовинаш яр. СалоIача хана деша керда газетан журналаш доаттадора массана а. Цигте, наха салоIача моттигашна яр дIа-кха лела дуц, баш.

Иштта йоаршальча яхье, вIашгIехьбаьккхача балхе торо хилийтар совхозе коллективаьо лоацача хана, районе хьалхагIа на бола ялт а хьажкIаш а чуийца яха; иштта тхьа барт болаш чаккхдахар туйрав балхаш: ялт дIадувала, зиб оахьата, Iона кийчо ягга, бIаьсти дIае лерхIача хIаний фу дIаоттадаха.

Ухь деношка вий беррштача махка шерра хьрвай СССР Лекалоьарча Советa хоржамашта кийчо еш йола наяамаш. Советски халкъе кIоаргача теркамца дуьц КПСС Центральни Комитето берригача хорварахошка, граждашашка дахь Кхайкарал. Кердача махеца хьажай социалистически яхь къахьегама коллективашта юкъе. Тха боахамa хьайбаш лелaдераш, механизатераш шоай дакача балхаца совгIат кийчдеш ба цу дерригача хлачо дезача дена.

Л. МИНАЗОВ.
«Атагинский» совхоза партнома секретарь.

«Гикаловски» опытно-хьонхама боахаме тIеххьарча массеха шера кхеъ «Награда» яха керда хьажкIаш. Сурта тIа доана гу мошa хьажкIаш хьахилалехьа дола программирование яха.

«...ЦК Пленумо къаьстта белгалдьаккхад ялат доаккхилга юрта боахаме хьалха санна яIанз а эггара «Iоа-гIа хьинар эша гIулакх хилар. Декхар фуд аьлча, из дикарагIдаьчa толамаш дIачIовгIдегга дегIадоаладелаген, карарча пятилетке ялат даккхара заданеш тIеххочаттъелга».

(КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцам тIара).

ГЕКТАРА ТIАРА — 72 ЦЕНТНЕР ХЬАЖКIАШ

Ширвани ТАЙТАМИРОВ, «Атагинский» совхозе хьажкIаш лелаеча звено звеньевой, Социалистически Къахьегама Турпал.

ХьажкIаш аз лелаю алхаьтта шу да. Цу шерашка дукхала фунех йола хьажкIаш дIа а йийнай хьал а кхевьй аз се новкъосташца. Дукхазарьш лехке хьувкъам луш а хиний царех.

ХIанзаш дIаоьча дIаде керда хьалхагIа Iе ца леладь фу хийцадеча, агротехникаца доагIаш дола дерригa балхаш дикагIа чаккхдаха безам хул, цу фунега шийк «доаллар хьегучадаккхийтар дуйхьа». Иштта дар хьо шу хьалха «Краснодарский-303» яха гибрид тхона йиеча хана а. Цу хьажкIаша хьалхагIа це дийна хьувкъам белар тха кхай тIа а совхозе а — 56,3 центнер ялт хIара гектара тIара.

Цул тIехьагIа хайра тхона вай Iилмахоша Кубанерча шоай колгелашца цхьана керда гибрид кхеьлга. Из яр вай республикерча тохкамий станце кхешна хьалхааь «Награда» яха хьажкIа. ХьалхагIа вайцига мол лелаьча хьажкIаш лакхагIа хьувкъам луш тайпа да из. 150 гектар долча кхай тIа дIайийра уж тха звенос 1977 шера. Цу гибрида биологически даннеш а лоархIаш, специалистий новкъостлца оттейр дe дозача дерригeна балхий план. Цунца лаьрхIа дар оахам кийчдеча хана де дезар, удобренеш мел тесса еза, йоархIашцере къовсам мишта лелабергба, хий мишта а муца а декхаргда, кхидараш.

ХьажкIаш хьатулаш латтача хеннехье дена а тийша дар тхо хьувкъам лакха хургхиларах, цхьабакъда иззал дукха ялат даргдий хацар: хIара гектара тIара оаха чуийцар 62 центнер фуалахьача хула хьажкIаш.

Соахка а кхейир оаха уж хьажкIаш из долча кхай тIа, хIаьта хьувкъам кхы а лакхагIа баьккхар; хIара гектара тIара 70 центнер! Цхьан дешаца аьлча, шийн цIи бакъъйир гибридо: «награда» яхилга совгIат мадий эрсий маттала. Тхона а делар-кх из совгIат цу хьажкIаша.

Республикерча боахамашка из гибрид дукхагIа йоаржанра пургбола пайда шеко йоацаш ба. Цудухьа оахош «Награда» хьалкхееш кхай тIе дал балхаш дуьцаргда аз.

Гуреза, октябрь бетта аьзар хийб, 27—30 сантиметр кIоарга а долеш. Ахалехье хьалагIа хIара гектара 33 центнер лоархIаш кхо доархьир, 8,5 центнер суперфосфати 5,4 центнер калийни удобренеш тайсар. ХIаьта азотни удобренеш, хIара гектара тIа 7 центнер лоархIаш, хьалхара культивацеи еча хана, цу агроприема кIел тайсар. Аьха деьннача тIехьагIа планировка йир кхай тIа.

ДIаоза март бутт боаша апрель хьекулаш йолча юкъагIа дезагIдола мекхаш токхадир оахам тIа. Культивацеи кхоьхьа йоархIаш ца хилийтара тохеш йола «ежовин» яха керда препарат тохар гектара тIа 8 килограмм лоархIаш, хIаьта «медведка», «проволочник» яха зене хIамаш йолча моттигашка (уж а йовзаш яр) гексахлоран, хлорофос, вофатокс яха доъжаш тохар.

Май бетта хьалхарча денаде, фу дIаделатье ю культивацеи йир. ТIеккха дIае йолайир хьажкIаш 8—10 сантиметр кIоарга а долеш. 12-гIа май тIаккхочеш дIайийна яьлар уж СПЧ-6 маркех йолча сеялкацца. ХIара гектара тIа 60—65 эзар фийг кхоачаргболаш яр норме. ХьажкIашца цхьана гектара тIа 50 килограмм лоархIаш гранулированни суперфосфат кхийийраш.

ХьажкIаш хьалтIаьпалелье шийхо ди хьала юкъера дозая дола мекхаш дьвьар кхайна лаоргIа. Мекха боакхкача хана тракторе сихал сатьета 6—8 километр мера хилийтанзар: сихагIа лелаш хилча зе ду кхайна.

ХьалтIаьннача хьажкIаша кхо — йиъ лорд хийцача хенна культивацеи йир, оасар ду мехкаш тIехьа а долеш. ШозлагIа культивацеи 8—10 сантиметр кIоарга а долеш йир, хьажкIаша 5—6 лорд хийцачул тIехьагIа. Цу хана дир химически оасар а. ТIакха, 8—10 лорд хийцачул тIехьагIа, гуьнаш деш, кхоалагIа культивацеи йир 12—14 сантиметр кIоарга а долеш. Цу хана дахьар хий дезкара хоашеш а.

КхоалагIа культивацеи еьнча тIехьагIа хIара гектара тIа 700—800 кубически метр кхоачийташ хий диллар. ХьажкIаш лоант а еина, кIуж хеццача хана цIакха а хий диллар, гектара тIа 1400 кубически метр кхоачийташ. Из диллар чуэцара балхаш доладелалелъе иттлейитта ди хьалха.

ЧУЭЦАРА — КЪАЬСТТА БОЛА ТЕРКАМ

ХIанз, юрташкера къахьегамхой бIаьсти хIамаш дIаера кийчо еш мара ца боаккача хана, уж чуэцарах дола къамел кIезига хьалхо а хила мег, кIаьта а вай юкъаш йолча хьажкIашца дувзаденна хиларах бакъахье хургда из дош юстара ца дитача. Хоаш ма-дий, ялт чуэцилга къаьстта кийчо эшаш, дерригa балхаш хьалхатье лаьрхIа тиме девзаш нимпани йолга. Цу гIулакхта хьинарна боазийта мегаргболча бер соаха хьажкIаш чуэцаш оаха ба бола.

ХьалхатIехьа а, хIамаш дIаоеча хана оттаьр санна, кхьметта хIамаргадар а терхалдеш оттаьр бетта план. ХIара комбайнош агрегатаца (уж 12 а боахаме) хила беза нах, чуэцара-транспортни комплекса хIара звенон балха сахьат лаьрхIадар планаца. Цул хьажкIарча шера а санна, иштаций методагIа вIашгIехьбаьккхар болх. Ка бола ялт чуэцача Ставропольски крае кхаш леладераш Iоаьча опыто боккха пайда белар тха АтагIарча кхашаш: оаха балха 10 дийнахьа чуийца лаьар эзар гектар хьажкIаш.

Ялат чуэцаш йолча техникана эша гIулакх деш, оаха тоееш яр дуаьал цу гIулакха вIашгIехьала механизаци мастерешн-наладчикаш чубоагIа звено. Цар доалехь дIаелер дIакха лела мастерской, шийн сварочни агрегат, хиланза ергIоаца запасни оттаяний кхоачам.

Практика хьаьнехад, хьажкIаш хьоекаш йолча хIара комбайна тIехьа шиннел кIезигагIа йоацеш тракторни тележке хила езалга: йиза дIайоалаьшеь тIехьахоея шолаегIъяр. Уж — хьажкIашта лаьрхIа я. ТIакха аьта гIадамаш? Из-м кийче силос ма-бий!

ХIанз а дагадоал пурчогIа аьта гIадамий кег дIакхазьа транспорт ца тоъарех оахош лаьтта Iоъахийта из бецха доакъар. Тхона хоош а дар из тхай боахама цатоъалгаш эшаргдолга. ХIаьта а де хIама децар: а хьажкIаш чуэцилга тIехьадаьккха дезар — цо ялт доадергдар, а каг бойта езар. Цу шин зенах кIезигагIа дар шоллегIдар. Из де дийзар.

ХIара комбайна тIехьа гIадамий кег дIакхухьаш а хила еза шиннел кIезигагIа йоацеш транспорт. Дицдалийта йиш яц «Награда» хIара гектара, хий дезача кхашкара кIаьта а, гектара дукха довиъар пурга.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьккхача тайпара, ялат дукхагIа доаккхилга — юрта боахама хьалха а санна эггара чIоагIа дахьа хьинар эша гIулакх да. ХIаьта вай республика кхаш леладераша пятилетке дийлагIча шера тIайнца социалистически декхар да дерригa а 510 эзар тонн ялт даккхаи хIара гектара тIара 23 центнерага кхочаш из чуэцеш. Цу дакъе хьажкIий хьувкъам гаьша лакхагIа хила безилга цIи-цергIа кхетадеш да. КПСС Нохч-ГIалгIай областной XVI-ча партконференца къамаьлаш деш, коммунистца кхы а дикахийгIа доле хьекхамаш доахилга дийцар.

Тха кхоай звенос тIайнца социалистически декхар да уж шера 250 гектара тIа «Награда» яхача хьажкIий фу дIадувзага царех хIара гектара тIара 72 центнер ялт даккхар. Иштта бола бера тIаьхьех оаха тха дераш санна долча ьоалшиша уж хьажкIаш кхоаргйола кхьы леладераш а.

Селекционер Д. Звягин мехотряда начальник А. Жуков кердача хьажкIий гибридо боккхий беш ба, «Гикаловский» ОПХ.

* * *

Турбашка гIолла хий дуллаш латт хьалтIаьмача хьажкIашта.

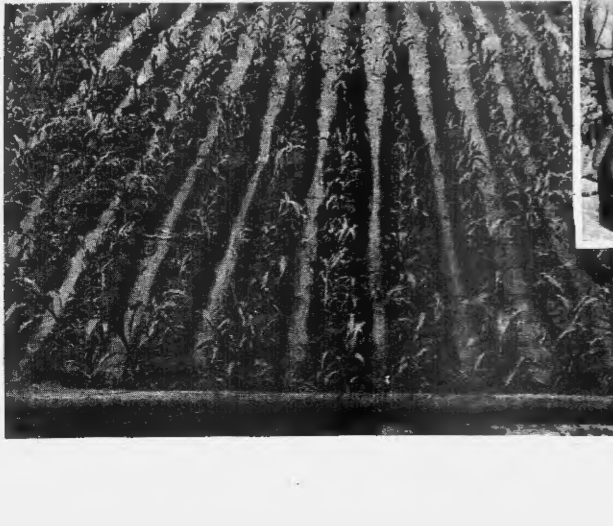

ОагIув кийчъяр З. ДАУРБЕКОВ.

«НАГРАДА» — ХЬАЖКIИЙ КЕРДА ГИБРИД

...Агротехнически гIулакхех цхьаккхе а дац боккха хьувкъам луш дола керда юртбоахама культурай фу доладарал оасаргегIеи экономически дукхагIа пайда лути. ХьалхагIа леладаьча фунатта меттел кердагIдараш, цу моттигерча лаьттан-климатически хьалатка хьежжа, дукхагIа хьувкъам лургбараш доладелга — эггара тешамегIа тIехьале йолаш а, цунца цхьана эггара дарегIа хьувкъам лакхбелга Iалашдет а бола никъ ба...

...Дика, хIанзарча хьалашка хьежжа фу леладелга вIашгIехьдаккхаро 20—25 процент лакхбу юртбоахама культурай хьувкъам...

Доазол дехьара

Вьетнамски доазонаш тӀерча бӀукашен халкъа повстанцашен чӀоагӀа дов деш юхаетт СРВ территоре чуена цийски агресси.

СУРТА ТӀА: китайски салташа дӀалаьца юрт мукъабоахихаш тӀом бича хава.

ВИА-ТАСС телесурт.

КАМПУЧИ: СЕЛХАНАРА ТРАГЕДИ, КХОАНЕН ДЕГАОНДЛО

ЙИЙНА ДӀАЯККХА ЛАЬРХӀА ХИННА ГОРОД

Нерашарий специальни корреспондента Агентства дӀаяь арайисаш АПН лаьрхӀачь Кампучин Пномпене [illegible] жаш.

Сона йийнай археологаша аьхха дийна йоаця городаш. Дага доагӀа, шира эдалеш, улицаш, майдаш, храмаш нахах хьалъюзаш воображене болх мишта бора. Амма цига дагалаьттараш-м дуккха бӀаьшеренаш хьалха дӀабаьхна лах бар. Пномпено миштта абстракцеш яйтацер.

Сона сов дика дагайоагӀар из: цунна чура гӀар-тита, цун хозал, улицаш тӀера ӀалаьмаΤе дукха автомобилаш велосипедаш, цун хӀанз дунен тӀа бахам болча нахах йизза хинна ресторанаш, тротуараш, паркаш. ХӀанз сона гуш хиннараш а цу хана хинна улицаш, майданаш яр, йозаяза я, зе дииза а йолаш, амма цига лелаш нах бацар. Сона хьалхаиха уллар енна город, тӀайнка из талхаш латташ хилар хьахьокхаш йола вар а йолаш. Даьсса да корий бӀалгаш, алтамаш хьо а лийлха оагӀора а яьнна ягӀа наӀараш... Город тӀакӀалтӀаькхха йолаш саина хетар. Тротуараш тӀа а, машинаш ухача наькъаш тӀа а йохаьча мебела гаргаш, тайп-тайпарча дӀагӀа лолаеча хӀамай гуваш — пхьегӀашка деиз берий ловзоргашка кхаччалца яраш. ДӀачуух со цхьан хана нах баьхача цӀеношка. Дуккхача хӀамашца тешалду царна чубаьха нах хьогте а сихбенна дӀабаха хилара, кхыметтел эггара дезагӀа а эшашагӀа а дараш дути а дуташ. ХӀара кампучийца Ӏалаьмаэ еза йола, чӀоагӀа сий деш йола религеаш хоагашта кӀел яда. Хьаэц аз цӀея юкъе улла дезала альбом, сурташ тӀа да. дӀалздаь 1975 шерага кхачалца дола шераш. Цу хана уж нах бахаш, кхьэлгаш, безам буаш хинна. Мичаб-хьогӀ уж хӀанз?

ХӀара цӀагӀера тӀегеди шиъ сибат долаш л. Хьал долашагӀа бараша йитта пхьегаш дуккхача маьха я, царца дото Ӏагаш, кхыйола хӀамаш я, хьебараша йитача хӀамаштта юкъе дуккхача хана Ӏоадаьча ахчах яйца баракъаш тега машина, хоза полнотиленa юкъе а хьорчадаь дадаш наха юкъе йодаш дукхаш хинна кхалсага баракъаш да, цӀагӀа кхы хинна ца хила а мег цу тайпара барахкъаш.

Воча хьако кхамарг къахьаю. Цхьайолча моттигашка дадаш хила мег дӀаьынача режимо хӀалакбаьрех дисараш. Йоккха йоаца кхо улица вӀашка оттача стадиона юкъе бӀарга а гуш улл ах даьга а даьга дола сага дакъа. Мала хиннин из са? Цхьа дадани кхоачашъе веинача моастагӀаша лаьца а лаьца вийна патриот, е ца ховш городе вийсенна ахархо? Цхьанне а лургдац хӀана цу хаттара хов. Дуааргдац лоаш болбаьрех мукъален монумента юхкерча нарке дагӀача бӀотӀех Ӏоухнача охнилгаша а. Царех дукха ха йоаццаш а тӀехьа хьалъяйхаб нах.

Пномпена а, цунна этта Ӏазап тӀаэттача мехка кхыча а городий а трагеде, деррачча кампучийски халкъа трагеде овлаш Пол Пота-Иенг Саре клика гӀад а яха дӀайца хиннача общество эргаякхарах йолча маоистски идеех доаки: «Сийлахь-воккхача хоржче» хьайххача бесса, ха а ди а доацаш, массанаш ӀаькӀ, вастин доалаьчь цӀенаш дӀахинна йолабеглар уж, кхыа системa дӀайоалийнар, культура наькхаленаш буржуазех жье йиса пережиток я аьна дӀанхайнадир. Ахархой социализма псевдореволюционни идеяшка хьажа номер цаӀ йола моастагӀа яр городаш цивилизаци центраш экономически а социальни а вахаре царца дувзаденна мел дари. Цудухьа городаш дукхьала йохае лаьрхӀар. Амма сага кулгаша хьалъяь уж бомбаьца йохаьча, цӀераш етташ йоагаьча гитлеровски зерзарашa саина хӀамах дац еш. Пол Пота е цунна тӀехьарчар а городаш йоайора, чурча нахах а йоахаш. Автоматий йовхьаш тӀа а латташ массеxх сахьата цӀенкхара арабовла бийзар кхо миллион совгӀа саг хиннача Пномпене баьхача наьха. Уж юрташка дӀабахийтар китайски тайпарча коммуниаша «политически унах цӀенбе». Заоних йоацаш лаьрхӀа буржуазии культура шийх йоаллаш хинна интеллигенци цу сахьате дӀаяьккхар. ДӀабаьхар дӀамига-вокха, кхал-маӀа хилар, эаччахьалкхенна, революцела пайдане гӀуланкхаш даь хилар ца лоархӀаш, цу гӀуланкха раьон боацараш а тӀехье.

Шоашта баха хьоналча кердача моттигашка дӀакхьерех кӀезига нах бисар дийна. Дукха нах дуккхал боабир, вожаш деннея бийсаннея 12—14 сахьата болх а байташ кӀалбитар. хӀаьта нитта моцал лар, медицински гӀо ца хилар бахьан долаш бовш хиннарш дукхабар.

Язза ца боалаш наха духьале йича, керда репрессеш йолайора, царех тӀехьара а шоай халкъа дукхьалара гелоцид хилар. Бакъахьа хургдар тахан дӀаьшнача режимах белхараша, унзарча статистика уйла йича. Кхо шу совгӀача хана бархӀ миллион саг вах баьхача мехка кийлаж кхо миллион совгӀа саг.

Зуламерча социальни «эксперименташца» цхьан экономически яраш а яй. Ахчан системацара гӀулакх хоададир, бӀа ца тоссаш — къаман банк, цунна чухь мел хинна хӀама а тӀехь энхийтар. Ала деза, цу шерашка йохаь эдаия Пномпене дуккхал цхьа боак хара ца хилар. Ӏовдалалек вандализман памятника хьисапе Ӏоул гӀорваьнача кхмерски архитектора хьалъяьча цу эдане доходаьча тхоший арматура.

Уйлаш историгаьха ласт. Кхмерски цивилизаци шийна чу хьахинна йола, дуккхача храмий город Ангкор Ват — XII бӀаьшерен архитектури искусства тамаш, джунглешка кьайла а яькка ягӀаш юраьль бӀаь шерал кӀезигагӀа ха я. Ӏнмхоитa хӀанз укх сахьате хац малагӀа бахьан да из город йицълийтар, хича бахаб цунна чухь баьха нах: мохк дӀалаца тӀабаьхкача наха боабаьб е цхьан хьакъкъал чура ваьццачи феодала хӀалакбаьб, хӀанзарча полпотий дашша? Цун хьонхамах лийчна оий хьогӀ дӀаваьккхо диктатор, ший кумир наьха цӀий Ӏоахийтача императорах Цинь Шихуандех ваь хинна Мао Цзэдун санна.

(ДӀаледаддар хургда)

Н. САВВИЧЕВ, АПН спец. корр.

1969-шу — Дукха [illegible] бора шу

ВАЙ БЕРАШ

МОСКВА. Халкхар дош ба А. С. Серафимовича цӀерагӀча культура ЦӀен «Калинка» яхача берий хореографически ансамбла солисташ.

А. ЧУМИЧЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

Культболхлоша — хоржамашта

СССР Лаккхьарча Советe хоржамаш хургда аьнна, Указ арадаьннача дийнахьа дена тӀатеЙа цу хоржамашта лаьрхӀа мероприятеш кийчъе боабелар МагӀалбикa районера культбалхахой. Районе мел йолча клубашка, ДК-на, библиотекашка хийцар гойтара агитацеш, вӀашагӀъехмар книжкай керда выставкаш, газетий витринаш, хьалтехар «Советий Ӏаьдал — халкъа Ӏаьдал», «Советски Союза граждани», «Са Даьхе — СССР» ахен кхыйолех материалаш тӀайола стендаш.

Ӏалаьмате дика дӀахьу хоржамашта хетаь йола мероприятеш «Октябрь» яхача культура Дворецe. Комсомола горномаца цхьана вӀалпигӀ а кхийтта хьайийлар укхаза кхоача харжархой клуб. Клуба Советe чакхйоах Советски Союза хоржамий системах, социалистически демократех лаьца йола мероприятеш, дуъц эггара хьалха хоржамашка болхача нагиргхой дехкарах лаьца, гойт «Сийг» яхача вокально-инструментальни ансамбло. Двореца художественни самодеятельноста концерташ, чакхйоах кхыйола сакъердам а кхетама а мероприятеш. Клуба Советo вӀашӀехьадаькхад СССР Лаккхьарча Совета депутатала волча кандидатаца Арсамаков Ахьмадаца вӀашагӀкхетар.

Кьоначa харжархочун клуб вӀашагӀъеллай СовгӀаварча культура ЦӀагӀа а. Укхаза а ю беседаш, деш дагахьара журналаш, ю журналийн, газетийн обзораш. Из боах Ӏалаьмате дика лелабу библиотекара Коригова Лидас. Мехкара а доазол дехьара а кердача хӀамаехи гӀуланккехи лаьца дуъц цо шийт юртахошта, новкъостал ду культура ЦӀен балхахошта хоржамех лаьца дола литература, материалаш Ӏалашъе: кост-каста хул из «Ингушский» яхача совхоза хьайбаш лелaдераш болча хьоашагӀа яхе.

Ала доагӀа, Пушкина цӀерагӀча участкерча культура ЦӀенах. Дукха ха яц Агиева Роза укхаза директорал хьоинаяь. Цхьабакъда, цу юкъа а массайолча оагӀорахьара тоабаьб из клуба болх. Массанахьа цӀена я, хоза л. хийцай гойтаре агитаца. Сарахьа, шоай балха ха чакхьъинначул тӀехьагӀа, дукха нах хул укхазарча агитпункте депутатала кандидаташ болча наьха биографеш Ӏомаеш, газеташ, книжкаш дешаш; кердадар довза, сакъердамеча концертага хьажа баьхке.

Цу цӀейга дика кийчденнад Доласоарa районин культура ЦӀа а. Агитпункт чуйолча цӀагӀа даиман дукха гулбеннa нах хул. Дика лела цу укхаза а харжархошцара болх, дукха а тайп-тайпара мероприятеш, кост-каста хул производстве хьалхалаттарашца вӀашагӀкхетараш.

Дика дӀаоттабаьб хоржамаш дикагӀа чакхдахара болх централизованни библиотечни система а. ДукхагӀча дьаьъе мар новкъостала вӀашагӀъелла я «Октябрь» культура Двореца кьоначa харжархой клуб. «4-ча марте — СССР Лаккхьарча Советe хоржамаш» яха газетно - журнальни уголок, цахоар хаттарел эшар хьадехарах стол, «Советий Мехка демократи» яхеи дукха нах гулбеш вай хоржама системах лаьца кхыйолех обзораш, беседаш, книжкай выставкаш еш хьмаре кьахьийгад Бузуртанова Луизас, Яндиева Хьавас, Саутиева Аиас. Лекцеш, беседаш, докладаш еча новкъостал деш дола литература, кхыйола материалаш Ӏалашъеш новкъостал даьд дукхача библиотекараша. Укхаза вӀаштӀехьъяьхай «Эггара хьалха лоац аз даиа хоржамашка», «Советий Ӏаьдала демократи» яха беседаш, «СССР Лаккхьарча Совета хоржамашта — даха ма-доагӀара накъа гӀо» яхача цикла лаьтта лоцеш. Центральни библиотека кийчлуш я «Со — Советски Союза гражданин» яха кьоначa харжархой вӀашагӀкхетара сайре е.

Хоржамаш хьалхенъа бешбола боах дика дӀаоттабаьб юртарча библиотекаршка: Поякхача Ачалкте (библиотека заведующа Бязиева Лейла), Долакое (Вельтоева Аьсет), СоагӀача (Коригова Лида), Кердача Редапте (Льянова Лейла), Вознесенски станице (Кожемякина Нелли). Дагахьара журналаш, тематически сайреш, книжкай выставкаш, харжархошцара беседаш — цу мероприятех латт цар болх.

Бакъда, массанахьа латтац тха из боах дика. Иштта, Чкалова поселкерча клубе, Бековичи участке, «Луч» яхача комсий совхозе ловзугаш хьалдохкарн эсала кийтъаь помещенеш Ӏалашъяри мара даь хӀама дац. Цигарча культура учреждений кулгалхой цу гӀуланкха тайптайпарo бахьанаш лаха гӀерт, хӀана аьлча, шоай мекъал а шоай бехк а кхычарна тӀабилла аттагӀа доландаь, шоай декхарашта кӀалхаваьла дог хилча иштта хул из. Бакъда, уж гӀулакхаш ла меттаргдолаш дац. Цу моррча балхахоштa ха деза цу гӀулакхах лаьца оаха шоашкара доагӀар хьадехаргдолга. Цу хьакъехьа лаьрхӀача дика латтац гӀуланкхаш укх библиотекашка а: Инарче (заведующи Дзахкиева Марет), Даби-Юрта (Наделова Зина), Чкалова поселке (Хамидова Падам). Цар а боагӀача бесса лелабац шоай болх.

Харжамий кампане балха белгала моттиг дӀалаьцай культура агитбригадо. ХьалхагӀа дениз оттаьча планаца агитпункташка дӀаи хьаи ухаш, концерташ уттаду цо. Из агитбригада вӀашагӀтехай «Октябрь» Двореце, Долакоарчеи, СоагӀапчарчеи художественни самодеятельноста коллективаи, «Сийг» яхача вокально-инструментальни ансамбла декъахоша. Дика оттаъь я цун программа. Цу программе да иллеш, халхараш, стихаш, лекцеш, хӀанзлехь дукхача моттигашка хинаб уж. Иштта, укх тӀеххьарча хана хьоашагӀа бала хиниаб уж Юкъерча Ачалкхе, кхыча моттигашка. ХӀаьта хоржамаш хулача дийнахьа хоржамий участкашка гойтаргдолча концертий керда программаш кийчъяь ба МагӀалбикера культура балхахой.

М. МЕРЖОЕВ, МагӀалбикерча горисполкома культура отдела заведующи.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» — СКА

Селаша «Труд» яхача Адлерерча стадионе футболагӀа йола СССР кубок яккхара тӀехьарча къовсаме вӀашагӀкхийтар Грозерча «Терек» Одессерча СКА футболисташ.

Из матч чакхъьалар счет 1:0 йолаш «Терек» команда толаш. ШоллагӀча тайме из бургац чутехар Ховленко Олег вар.

Адамленна дукхьалара зулам

Брюсселе шиъ болх чакхбаьннар расизмаш апартеидан режимаша Африка кьулбехьарча дьаьъ тӀа даь зуламаш тахкара йолча Дунен халкъашта юкъерча комиссе хьалхарча сессе. Комисси юридически оагӀонгахьара хьежар дунен халкъашта юкъерча бокъонехча документашта сълангара дукхьаларча тайпара расисташа сага элементарни бокъонаш телхаярах йолча фактишка.

Комиссена показанеш тийннай дуккхача уж хӀамаш бӀаргадайнараша. Цар теша а вешдӀагойтар расисташа даь зуламаш масалнаш хӀамига дилача ООН лаьрхӀа а доагӀаш адамленна дукхьалара зуламаш лаьрхӀача шоллагӀа дунен тӀом хиннача хахарча фашистски оахарий гӀулакхел хӀамма а вӀашагӀа доаца тӀема зуламаш хилар.

Амма Африка кьулбехьарча дьаьъ тӀа дунен халкъашта юкъера бокъонаш телхаяра бехке, белгалдаьккхача бесса, дукхъал расистски режимаш хиина Ӏац. Сессе кьамьлаш даьраша, масала Дунен халкъашта юкъерча комиссе председателa, «Халкъашта юкъе машар чӀоагӀбаргӀча» дунен халкъашта юкъерча Ленински премеи Нобелевски машара премеи лаурета Шон Манбрайда, кьаьстта белгалдаьккхар расизман апартеидан политика чакхъяккха тӀоро хилара кертера бахьан Малабузено из хьаллацар хилар. Цунца кьулбехьен Африке колониализм дӀаяккхарах йола ООН-и ОАЕ-и решенеш резолюцеш теркал ца еш хилар хьа а хьокхаш.

Дуккхача тешийн новкъостал деш ла а дийгӀа, зуламаш ду расистски режимаш гучайоаха дукха факташ бехке еш дола гӀуланкхаш дайза а дайза. Дунен халкъашта юкъерча комиссе лаьрхӀа йола доклад кийчъяь ООН-а. Цун преамбуле белгалдоах, комисси трибунал а яц, приговор е бокъо йолаш а яц, амма из ООН-а хьалхашка оттаю бехие бораштa назахи яран Кьулбехьен Африка халкъаша мукъале лекхара лоаттабу нийсхон кьовсам хьаллацараш, хӀаьта нитта цар законни бокъонаш лорайрал дунен халкъашта юкъера суд хьавах йола предложени.

Дунен общественноста тора я хӀанз документальни фактайх тешийн показанейи ларда тӀа Кьулбехьен Африка элементарни йола сага бокъонаш, цу даьъе дунен тӀа заха бокъо а пийрчача тайпара толхаеш хиларех теша. Амма комиссе болх цу тӀа чакхбаьшабац. Брюсселе хьалый комиссе дилла болх бергбола секретариат. Прогрессивни общественноста лаьрхӀа я Африка кьулбехьен даьь тӀа колониализм, расизм, апартеид цӀенъаь дӀаяккхалца йолча хана тӀагӀертта кьовсам лоаттабе.

О. ПОЛИЩУК, АПН соб. корр.

Германски Демократически Республика. Высоковольтни изоляторaш — Зоннебергерча (Зуль яха округ) «Электрокерамише верке» яхача заводо арахецача продукцех цаӀ. Царех шерра пайда эц социалистически мехкий «Мир» яхача энергосистемах Транссибирски машинаькъа магистрала трассен.

АДН — ТАСС.

Мартера хаоттам

СССР Гидрометцентро бега хоеаш март бетта фегара температура юкъера лаьрхӀача нормата гӀорттaш (1—3 градус йовхал йолаш) хила тарлу.

Эггара шийлагӀа ха отта тарлу (бийсан 6—11, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш) хьалхарча декаден йоалагӀа дезалда йоалуши. вокх хана фегара температура бийсана —4, +2, дийнахьа +4, +14 градус йовха хила тарлу.

[illegible]

БӀарччача бетта дукхагӀча хана моркхаш а йолаш, лоа делхаш а догӀа делхаш а хила тарлу. Каст-каста дохк доаллаш хила а, бутт чакхбоаллаш секунде 15 метрага кхоачаш чӀоагӀа мух хьекхаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.00 — ӀуйранӀра гимнастика.
8.15 — «Активная зона» [illegible] художественни фильм. 1-гӀа, 2-гӀа серия.
10.30 — Кардадараш.
14.00 — «Москва — [illegible]». Телевизионни документальни фильм.
15.00 — [illegible] «[illegible]».
16.10 — «[illegible]». [illegible] концерт.
16.55 — Московски городской хоржама округа харжархой СССР Лаккхьарча Совета депутатала кандидатаца А. Н. Косыгинa вӀашагӀкхетар.
19.00 — П. И. Чайковский. [illegible] концерт.
19.30 — «Сийрда [illegible]». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.30 — [illegible] концерт. [illegible] — передачий программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.30 — «[illegible]».
8.40; 9.30 — [illegible]. 6-гӀа класс. [illegible].
9.00 — Аларера фильм.
9.30; 11.10 — ПТУ [illegible]. [illegible].
10.10 — Испански мотт. 13-гӀа передача.
10.40; 11.40 — Юкъера бовзара. 10-гӀа класс. [illegible]. Студенташта-заочникашта.
13.10 — Лаккхера математика. 1-гӀа курс.
13.20 — [illegible] передача.
14.15 — «[illegible]» яха художественни фильм.
15.45 — [illegible]. Математика. Тригонометрически функцеш.
16.15 — Передачий программа.
16.30 — Советски Союзe гӀоа. Кинопрограмма.
17.30 — «[illegible]».
17.40 — Документальни фильм.
18.00 — Халкъай депутатий Советашка.
18.20 — «Нохч-ГӀалгӀайчe гӀолла». Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
18.40 — Вай кандидаташ. З. С. Багуева (нохчий меттала).
18.50 — Хоамаш, реклама.
19.00 — Спортивни программа. [illegible] 7-гӀа [illegible]. [illegible] СССР чемпионат. «Пахтакор» (Ташкент) — «Динамо» (Алма-Ата).
20.00 — «Бейке дааьхьал хийла шун, бераш!».
20.15 — КПСС XXV съезд а шу [illegible].
21.00 — Концерт.
21.45 — Телевизионни художественни фильмий программа.

2 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — ӀуйранӀра гимнастика.
9.00 — Художественни фильм.
10.30 — Кардадараш.
14.00 — Документальни фильм.
15.30 — «Шахматни школа». «[illegible]».
16.00 — Москва москвичашка.
16.30 — Симфонически оркестр.
16.55 — Города Москва Бауманскай хоржама округа харжархой СССР Лаккхьарча Совета депутатала кандидатаца Л. И. Брежневца вӀашагӀкхетар. Концерт. Съездий Кремлевски Двореца трансляци.
21.00 — «Ха». Города Москва Бауманскай хоржама округа харжархой СССР Лаккхьарча Совета депутатала кандидатаца Л. И. Брежневца вӀашагӀкхетар. Чакхаьнча — концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.30 — «[illegible]».
8.40; 9.40 — Литература. 6-гӀа класс. М. Шолохов. «[illegible]».
9.10 — ПТУ [illegible]. [illegible].
10.10 — Английски мотт. 10-гӀа передача.
10.40; 11.40 — 3-гӀа класс. [illegible].
11.00 — Аьтараш [illegible].
12.10 — Лаккхера математика. 1-гӀа курс. Студенташта-заочникашта.
13.00 — Юкъера [illegible]. 1 курс.
14.00 — «[illegible] — [illegible]».
15.40 — Учительски урок.
16.10 — Вузашка [illegible]. Физика.
16.45 — Передачий программа.
17.30 — Передачий программа.
17.30 — [illegible]. Документальни фильм.
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайчe гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
18.30 — «Халкъа Ӏаьдала Лаккхьара орган». Беседа.
19.45 — Вай кандидаташ. Л. К. [illegible].
19.00 — «[illegible]» передача.
20.00 — «Бейке дааьхьал хийла шун, бераш!».
20.15 — Документальни фильмий программа.

РАДИО

1 МАРТ

6.00 — СССР Лаккхьарча Советe хоржамаш хулача [illegible] «[illegible]» (гӀалгӀай меттала).
6.36 — Аьтараш (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Концерт (гӀалгӀай меттала).
8.40 — «[illegible]» [illegible] (нохчий меттала).
9.15 — «Радуга» яха радиожурнал.
9.45 — КПСС ЦК [illegible] (1978 шера) Пленума решенеш — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
10.00 — «Нохч - ГӀалгӀайчен спортивни хабар» (эрсий меттала).
10.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
16.45 — «Лаккхара [illegible]» [illegible] беседа (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

2 МАРТ

6.00 — «Юртара хабар» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Концерт (нохчий меттала).
8.00 — «Социалистически [illegible]» (эрсий меттала).
8.15 — «[illegible]» [illegible] (нохчий меттала).
9.30 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.50 — [illegible] (эрсий меттала).
10.00 — [illegible]. Беседа (нохчий меттала).
10.15 — «[illegible]» [illegible] (эрсий меттала).
16.00 — [illegible] концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гӀоллеи Грозне моркхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0—5, Грозне 3—5 градус йовха йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хуьцалуш моркхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, кьулбехьен - малхбоалехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 2—7 градус шелал йолаш, дийнахьа 5—10 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культура отдела — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28; кехатий отдела — 3-74-00; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-00; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуял шинарен, ерси, шоаттен деношка.

СФ00070. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1294.